



Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

ÅSA HAGSTEDT

Maksukiellon pidätyksissä esiintyvät ongelmat ja niiden vaikutukset velallisen oikeuksiin

LIIKETALouden KOULUTUSOHJELMA

2021

Tekijä Hagstedt, Åsa	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 47	Päivämäärä Maaliskuu 2021 Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Maksukiellon pidätyksissä esiintyvät ongelmat ja niiden vaikutukset velallisen oikeuksiin		
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden koulutusohjelma / Juridiikka		
Tiivistelmä <p>Ulosotto on pakkotäytäntöönpanoa, jossa ulosottoviranomaisen avulla pannaan suoritusvelvoite täytäntöön. Yleisin ulosottotoimenpide on palkan tai muun toistuvaistulon ulosmittaus, josta lähetetään maksukiellon saajalle maksukielto. Maksukiellossa on määräykset siitä, miten maksukieltoa tulee toteuttaa. Maksukieltojen noudattamisissa esiintyy ongelmia ja puutteita. Nämä ongelmat vaikuttavat velallisen oikeuksiin saada vapaa-kuukausia ja taulukkomaksuvapautuksia.</p> <p>Opinnäytetyössä selvitettiin, minkälaisia ongelmia maksukieltojen noudattamisessa esiintyy ja millä tavalla nämä ongelmat vaikuttavat velallisen oikeuteen saada vapaa-kuukausia ja taulukkomaksuvapautuksia. Aiheeseen perehdyttiin velvoittavien oikeuslähteiden sekä oikeuskirjallisuuden kautta. Työ toteutettiin kvalitatiivisella menetelmällä. Tutkittavan teorian lisäksi aiheesta keskusteltiin kahden kihlakunnanvoudin ja hallintovoudin kanssa, perehdyttiin tilastoihin sekä ylitarkastajille suoritettuun kyselyyn. Empiriassa hyödynnettiin työelämän mukana tuomaakokemusta, sekä havainnointia kirjoittajan omista työtehtävistä Ulosottovirastossa.</p> <p>Palkan ja muun toistuvaistulon ulosmittauksesta säädetään ulosottokaareissa ja laissa on säännös maksukieltojen seurannasta. Laki velvoittaa maksukiellon saajaa noudattamaan maksukieltoa ja antaa ulosottoviranomaiselle oikeuden periä maksukiellon noudattamattomuudesta johtuvia puuttuvia suorituksia. Opinnäytetyön loppupäätelmänä on se, että velallisella tulisi olla oikeus vapaakuukausiin ja taulukkomaksuvapautuksiin myös tilanteissa missä maksukieltoa ei noudateta. Kyselyn alhaisen vastausmäärän takia, saatuja tuloksia ei voida yleistää koskemaan koko Ulosottolaitosta.</p>		
Asiasanat ulosotto, ulosottolaki, ulosmittaus		

Author Hagstedt, Åsa	Type of Publication Bachelor's thesis	Date Month Year March 2021
	Number of pages 47	Language of publication: Finnish
Title of publication Problems arising in detentions withholding notices and their effects on debtor's rights		
Degree programme Degree programme of Business Administration / Law		
Abstract <p>The function of National Enforcement Authority is to enforce performance obligations. Garnishment of the employee pay, or other recurring income is the most common enforcement measure. The employer will receive a withholding notice on how the garnishment should be implemented. There are problems and shortcomings in the observance of withholding notices. These problems affect the debtor's rights to receive payment-free months and scheduled fee exemptions.</p> <p>The thesis explored what types of problems exist in observance of withholding notices and in what way these problems affect the debtor's right to receive payment-free months and scheduled fee exemptions. The subject was accessed through obliging legal sources as well as legal literature. Qualitative research was used in carrying out work. In addition to the theory being studied, there were discussions with two district bailiffs and one administrative bailiff, familiarized with statistics and a survey conducted for senior enforcement officers. Empiric drew upon the experience of working life, as well as observation of the author's own work on the National Enforcement Authority.</p> <p>Garnishment of salary and other recurrent income is provided for in the enforcement code and the law has a provision for monitoring of withholding notices. The law obliges the recipient of the withholding notice to comply with it and gives the bailiff authority the right to recover missing performance resulting from non-compliance with the withholding notice. The conclusion of the thesis is that the debtor should be entitled to payment-free months and scheduled fee exemptions even in situations where the withholding notice is not enforced. The low response rate of the survey direct to that the results cannot be generalized to the entire National Enforcement Authority.</p>		
Key words recovery proceedings, enforcement code, enforcement		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	6
2.1	Tausta.....	6
2.2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite.....	8
2.3	Opinnäytetyön keskeisin sisältö ja rajaus.....	9
3	TOIMEKSIANTAJAN ESITTELY JA ULOSOTON PÄÄPERIAATTEET	9
3.1	Ulosottolaitos.....	9
3.2	Ulosottoerinnän pääperiaatteet.....	11
3.2.1	Ulosottoeruste ja vanhentuminen	12
3.2.2	Ulosottihakemus.....	12
3.2.3	Ulosottoerinnän eteneminen.....	13
3.2.4	Keskeiset käsitteet.....	15
4	PALKAN ULOSMITTAUS MAKSUKIELLON KAUTTA JA VELALLISEN OIKEUDET.....	16
4.1	Palkan ulosmittaus	17
4.1.1	Palkan määrittelmä ja tulopohjan laskeminen	17
4.1.2	Ulosmittaus, valitusoikeus ja -aika.....	18
4.1.3	Maksukiello	19
4.1.4	Suojaosuus	20
4.1.5	Säännönmukaisen ulosmittauksen määrä.....	21
4.1.6	Tiedoksianto	22
4.1.7	Tavallinen tiedoksianto.....	23
4.1.8	Tiedoksianto-osoite.....	23
4.2	Velallisen oikeudet maksukiellon aikana.....	24
4.2.1	Vapaakuukaudet.....	24
4.2.2	Vapaakuukausien myöntämisperusteet.....	24
4.2.3	Perinnässä olevan elatusavun vaikutus vapaakuukausiin	26
4.2.4	Taulukkomaksu ja taulukkomaksuvapaus.....	26
4.3	Maksukiellon saajan velvollisuudet ja maksukiellojen toimivuuden seuraaminen	28
4.3.1	Maksukiellojen tarkastus ennen ja tällä hetkellä.....	29
4.3.2	Periminen maksukiellon saajalta.....	30
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	31
5.1	Empiirinen oikeustutkimus	31
5.2	Kvalitatiivinen tutkimus	31
5.3	Empiirisen tiedon hankinta ja analysointi	32

6	MAKSUKIELLON PIDÄTYKSISSÄ ESIINTYVÄT ONGELMAT JA NIIDEN VAIKUTUKSET VELALLISEN OIKEUKSIIN.....	34
6.1	Maksukiellon pidätyksissä esiintyvät ongelmat.....	35
6.1.1	Ulosottopidätyksiä ei ole pidätetty	36
6.1.2	Ulosottopidätyksiä on laskettu väärin.....	37
6.1.3	Ulosottopidätyksiä on pidätetty, mutta pidätyksiä ei ole tilitetty ulosottoon	38
6.2	Vaikutukset velallisen oikeuteen saada vapaakuukausia.....	38
6.3	Vaikutukset velallisen oikeuteen saada taulukkomaksuvapautuksia.....	40
6.4	Miten velallisen oikeudet voisi huomioida paremmin velallisselvityksessä	41
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	42
7.1	Yhteenveto.....	42
7.2	Pohdintaa.....	43
7.3	Opinnäytetyön tavoitteiden saavuttaminen ja jatkotutkimusmahdollisuudet	46

LÄHTEET

LIITTEET

1 JOHDANTO

Ulosotto on pakkotäytäntöönpanoa, jossa ulosottoviranomaisen avulla pannaan suoritusvelvoite täytäntöön. Suoritusvelvoite on useimmiten maksamaton rahavelka, mutta se voi myös olla palautus- tai tekemisvelvoite, kuten esimerkiksi osamaksuesineen takaisinotto tai häätö. (Niemi, Lindfors, Koulu, Korkea-aho & Havansi 2004.) Jollei velallinen ole vapaaehtoisesti tai yksityisessä perinnässä maksanut velkaansa, on ulosototeitse tehty perintä viimeinen keino periä saatavaa. Täytäntöönpano suojaa velkojan omaisuutta, toteuttaa kansanlaisten ja yhteisöjen oikeuksia ja samalla huomioi myös velallisten perusoikeuksia, yleistä oikeudenmukaisuutta sekä kohtuutta. Ulosoton suorittama täytäntöönpano takaa tasapuolisen oikeussuojan. (Linna & Leppänen 2014, 1-2.). Suomessa ulosotto on valtion hoitama lainkäyttöorganisaatio, joka toimii tuomioistuinelaitoksen ulkopuolella. Ulosotto on riippumatonta ja puolueetonta lainkäyttöä, joka ei edusta hakijaa eikä velallista vaan kaikkien toimien perusteena on laki. (Linna & Leppänen 2014, 4.)

Tämä opinnäytetyö käsittelee maksukieltojen noudattamatta jättämisen vaikutuksia velallisen vapaakuukausiin ja taulukkomaksuvapautuksiin sekä pohtii sitä, miten näitä ongelmia voisi tulevaisuudessa ottaa paremmin huomioon velallisselvityksessä. Itä- ja Keski-Uudenmaan Ulosottovirastossa on tutkimusjakson aikana tarkastettu vuositasolla noin 300:n maksukiellon saajan tekemiä pidätyksiä ja tilityksiä. Näissä on noin 35 %:ssa ollut virheitä joko pidätyksissä, tilityksissä tai molemmissa. Yleisimmät virheet ovat olleet: maksukiellon saaja ei ole pidättänyt pidätyksiä ollenkaan, pidättänyt joko liikaa tai liian vähän tai jättänyt tilityksiä tilittämättä ulosottovirastolle. Kaikki virheet vaikuttavat hakijan saamiin suorituksiin. Pidättämättä jättäminen ei vaikuta velallisen oikeuksiin, mutta väärin laskettu sekä tilittämättä jättäminen vaikuttavat velallisen oikeuksiin saada vapaakuukausia ja tilittämättä jättäminen vaikuttaa taulukkomaksuvapautuksiin. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää miten palkan ulosottopidätyksissä esiintyvät ongelmat vaikuttavat velallisen oikeuksiin saada vapaakuukausia ja taulukkomaksuvapautuksia, sekä pohtia sitä, miten näitä ongelmia voisi tulevaisuudessa ottaa paremmin huomioon velallisselvityksessä.

Ulosottovirasto on ollut 1.12.2020 lähtien nimeltään Ulosottolaitos (Ulosottokaari 705/2007, 1 luku 11 § 1 mom.). Uudistuksessa tehtiin suuria muutoksia organisaatioon ja samalla osa virkamiesten ammattinimikkeistä muuttuivat. Kihlakunnanulosottomiehet ovat nykyään joko ulosottotarkastajia tai ulosottoylitarkastajia, nimike vaihtelee tehtävien mukaan. (Ulosottokaari 1 luku 7 § 1 mom.)

Lähdemateriaalin kirjallisuudessa sekä ohjeissa on käytössä vanhat nimikkeet ja tässä opinnäytetyössä käytetään opinnäytetyössänini ulosottomies-sanaa, paitsi kyselyssä, joka lähetettiin ulosottoylitarkastajille. Opinnäytetyössä käytetään palkasta ja toistuvaistulosta pelkkää palkka-sanaa ja pelkkää maksukielto-sanaa, kunkäsitellään palkan ulosmittauksen yhteydessä toistuvaistulon maksajalle annettua maksukieltoa.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

2.1 Tausta

Suomen perustuslaki (731/1999) 6 § määrää, että jokaisen tulee olla yhdenvertainen lain edessä ja lain 22 §:ssä säädetään julkisen vallan velvollisuudesta turvata perusoikeudet. Ulosottokaari on ulosotto-oikeuden keskeisin säännös. Ulosottokaari tuli voimaan vuoden 2008 alussa ja se korvasi vuodelta 1895 olevan ulosottolain. (Koulu & Lindfors 2010, 136-137.) Ulosottokaarella on säädetty ulosoton asianmukaisuus vaatimuksista. Nämä ovat asianmukaisuus ja puolueettomuus sekä tehtävien joutuisa, tehokas ja tarkoituksenmukainen suorittaminen ilman suurempaa haittaa vastaajalle tai sivulliselle, kuin mitä täytöntöönpano vaatii. Ulosottomiehen tulee sopivalla tavalla edistää vastaajan omatoimisuutta ja asianosaisten sovinnollisuutta. (Ulosottokaari 1 luku 19 §.) Valtion virkamieslain (750/1994) 14 luvun 2 § edellyttää, että ulosottomies kohtelee kaikkia osapuolia asianmukaisesti ja asiallisesti. Periaatteen arvot ja tavoitteet ovat ohjanneet lainsäätäjää. Koska ulosottokaari jättää monesti ulosottomiehille suhteellisen paljon harkintavaltaa ja ulosotossa löytyy joitakin laissa sääntelemättömiä kysymyksiä, on periaatteilla myös merkitystä ulosottokaaren soveltajan kannalta. Ulosoton periaatteet ohjaavat ulosottomiestä toteuttamaan harkintavallallaan ulosoton periaatteita parhaalla mahdollisella tavalla. (Linna & Leppänen 2014, 30-31.) Jokaista

velallista tulee kohdella yhdenvertaisesti ja oikeudenmukaisesti. Ulosottolaitoksen visio on olla oikeudenmukainen, korkealaatuinen, tehokas ja taloudellinen. (Oikeusministeriö 2021.)

Ulosotto on erillistytäntöönpanoa, eli saatavakohtaista menettelyä. Ulosmittaus- sana tulee siitä, että täytäntöönpanotoimia mitoitetaan perittävänä olevien saatavien mukaan. (Linna 2019, 21.) Ulosottolaitoksen tehtävä on panna täytäntöön suoritevelvoite. Maksuvelvoite on tyypillisin suoritevelvoite mitä ulosotossa käsitellään ja suuri osasta perinnästä tapahtuu palkan ulosmittauksen ja siitä työnantajalle lähtevän maksukiellon kautta (Kolppo & Laitila 2009, 2). Ulosottokaassa velvoitetaan ulosottomiehiä tarkistamaan ja seuraamaan sitä, miten maksukiellon saaja noudattaa maksukieltoja (Ulosottokaari 3 luku 57 § 2 mom.).

Vuonna 2020 ulosotossa oli noin 570 000 velallista ja voimassa olevia maksusuunnitelmia sekä maksukieltoja yhteensä noin 177 000 kappaletta. Vuoden 2020 perintätulos oli vuonna 2020 1,157 miljardia euroa josta 46 %, eli noin 532 miljoonaa, kertyi maksukielloista ja maksusuunnitelmista. (Ulosottolaitoksen www-sivut 2021a.)

Olen ollut ulosottolaitoksella töissä vuodesta 2009. Aloitin perinnäntuessa, jonka tehtäviin kuuluu maksukieltopidätysten ja tilitysten seuranta, sen jälkeen olen toiminut 4 vuotta kihlakunnanulosottomiehenä ja tällä hetkellä ulosottotarkastajana perusperinnässä. Olen kiinnittänyt huomiota maksukieltojen noudattamatta jättämisessä esiintyviin ongelmiin. Opinnäytetyötä varten olen tarkastellut maksukiellon saajien palkanpidätystarkistuksia vuosilta 2015 – 2019 Itä- ja Keski-Uudenmaan Ulosottoviraston osalta (Liite 4). Tarkistuksia on tehty vuosittain noin 300 kpl (noin 10 % maksukielloista). Osa maksukielto tarkastuksista perustuu kihlakunnanulosottomiesten tarkistuspyyntöihin eli oletukseen, että maksukiellon noudattamisessa on ongelmia ja osa perustuu tarkastuksiin, mitkä tehdään satunnaisotannalla (Kolppo & Laitila 2009, 5). Näissä tarkastuksissa on havaittu noin 35 %:ssa virheitä pidätyksissä ja tilityksissä. Esimerkiksi vuonna 2019 on tarkastettu yhteensä 294 maksukieltoa, 117:stä löytyi virheitä ja 46 tapauksessa oli palkasta pidätetty ulosottopidätys jätetty tilittämättä ulosottoon, tilittämättä jääneet varat olivat yhteensä noin 80.000 euroa. Tilittämättä olevat summat vaihtelivat muutamasta kymmenestä eurosta yli 7 000 euroon. Vuoden 2019

osalta tämä tarkoittaa sitä, että tarkastetuista 294 maksukiellosta noin 15,5 %:ssa oli maksukiellon saaja jättänyt pidättämänsä ulosottopidätykset tilittämättä.

2.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Maksukiellon saajien palkasta tehdyissä ulosottopidätyksissä ja tilityksissä esiintyy ongelmia, jotka vaikuttavat velallisten oikeuksiin (Itä- ja Keski-Uudenmaan Ulosotto-laitos, 2020). Tässä opinnäytetyössä selvitetään minkälaisia ongelmat ovat ja miten ne vaikuttavat velallisen oikeuksiin saada vapaakuukausia (Ulosottokaari 4 luku 52; 53 §) ja taulukkomaksuvapautuksia (Laki ulosottomaksuista 34/1995, 5 § 4 mom.) sekä pohditaan millä tavalla ja miten näitä ongelmatilanteita tulevaisuudessa voisi paremmin huomioida velalliskäsittelyssä. Huonompaan asemaan joutuminen ei näissä tapauksissa ole velallisesta itsestään kiinni, vaan työnantajan laittomasta toiminnasta. Velallisella itsellään ei välttämättä ole tietoa ja voimia lähteä selvittämään omia oikeuksiaan. Velallinen ei voi vaikuttaa maksukiellon saajan suorittamaan ulosottopidätykseen tai sen tilittämiseen. Tämän takia on tärkeää, että maksukiellon saaja noudattaa maksukieltoa.

Kysymykset, joihin etsitään vastauksia ovat:

Minkälaisia ongelmia esiintyy maksukieltojen noudattamisessa?

Miten maksukiellon noudattamatta jättäminen vaikuttaa velallisen oikeuksiin? Tarkastelussa huomioidaan sekä väärin lasketut pidätykset että pidätysten tilityksessä esiintyvät ongelmat.

Tuleeko maksukiellon noudattamatta jättämisestä aiheutuneet ongelmat ottaa huomioon velalliskäsittelyssä ja miten?

2.3 Opinnäytetyön keskeisin sisältö ja rajaus

Ulosottokaari yhdessä ulosottomaksulain kanssa ovat tämän opinnäytetyön taustalla olevat oleelliset lait. On tärkeää, että paneutuessa maksukiellon noudattamatta jättämisen aiheuttamiin ongelmiin, ensin ymmärtää mitä ulosotto on, miten se toimii ja mitkä asiat vaikuttavat palkan ulosmittaukseen, vapaakuukausien ja taulukkomaksuvapautuksien myöntämiseen. Itse opinnäytetyöongelmaa tutkittaessa paneudutaan ulosottokaaren säädöksiin koskien palkan ulosmittausta, vapaakuukausia ja taulukkomaksuvapautusta.

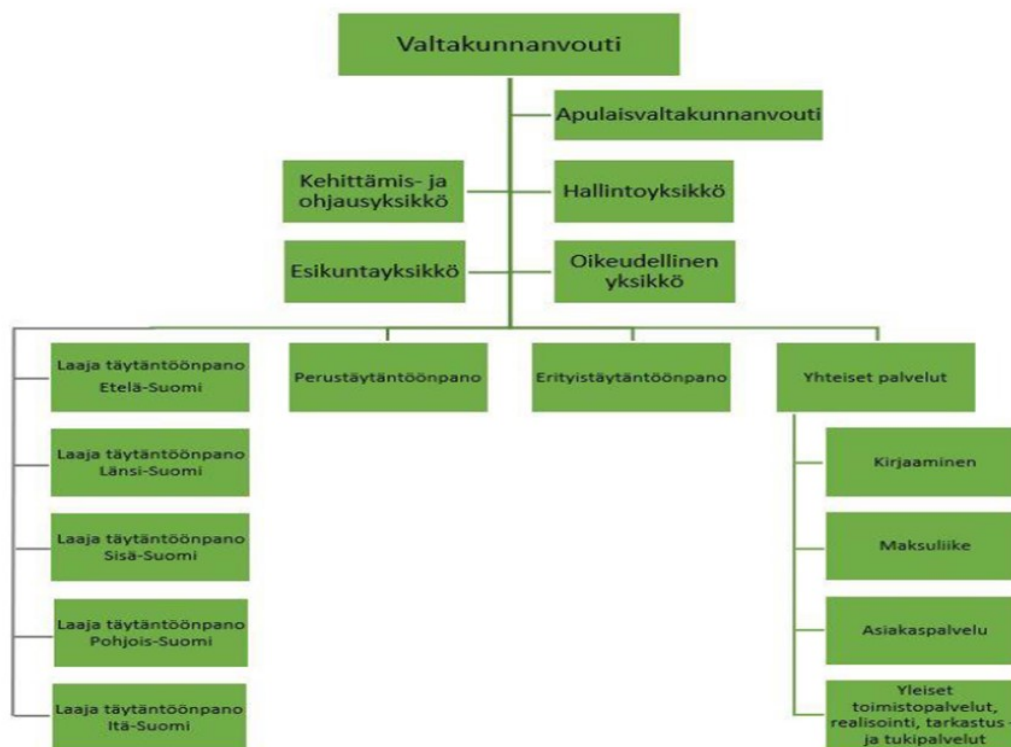
Tässä opinnäytetyössä rajataan tutkimusta siihen, minkälaisia ongelmia maksukiellon noudattamisessa on ja miten nämä ongelmat vaikuttavat velallisen oikeuksiin vapaakuukausiin ja taulukkomaksuvapautuksiin. Selvitetään sitä, miten näitä ongelmia tällä hetkellä huomioidaan ja miten niitä voisi tulevaisuudessa paremmin huomioida velalliskäsittelyssä. Samalla käsitellään sitä, miten ulosotto valvoo maksukieltojen noudattamista ja mitä keinoja ulosotolla on periä perimättä ja/tai tilittämättä olevia pidätyksiä. Opinnäytetyön ulkopuolelle jää maksukiellon saajan rikosvastuu sekä vahingonkorvausvastuu velalliseen nähden, tilanteissa missä ulosottopidätyksiä on pidätetty, mutta ei tilitetty ulosottoon.

3 TOIMEKSIANTAJAN ESITTELY JA ULOSOTON PÄÄPERIAATTEET

3.1 Ulosottolaitos

Ulosoton organisaatioon tehtiin muutos, joka astui voimaan 1.12.2020 (Kuvio 1). Uuden Ulosottolaitoksen virka-alueena on koko maa ja laitoksen päällikkönä toimii Valtakunnanvouti. Täytäntöönpanoa on jaettu kolmeen ryhmään: laajan- perus- sekä erityistäytäntöönpanoon. (Ulosottokaari 1 luku 11 §.) Kaikissa täytäntöönpanon ryhmissä tehdään palkan ulosmittauspäätöksiä ja maksusuunnitelmia. (Ulosottokaari 1 luku 7 §.)

Ulos



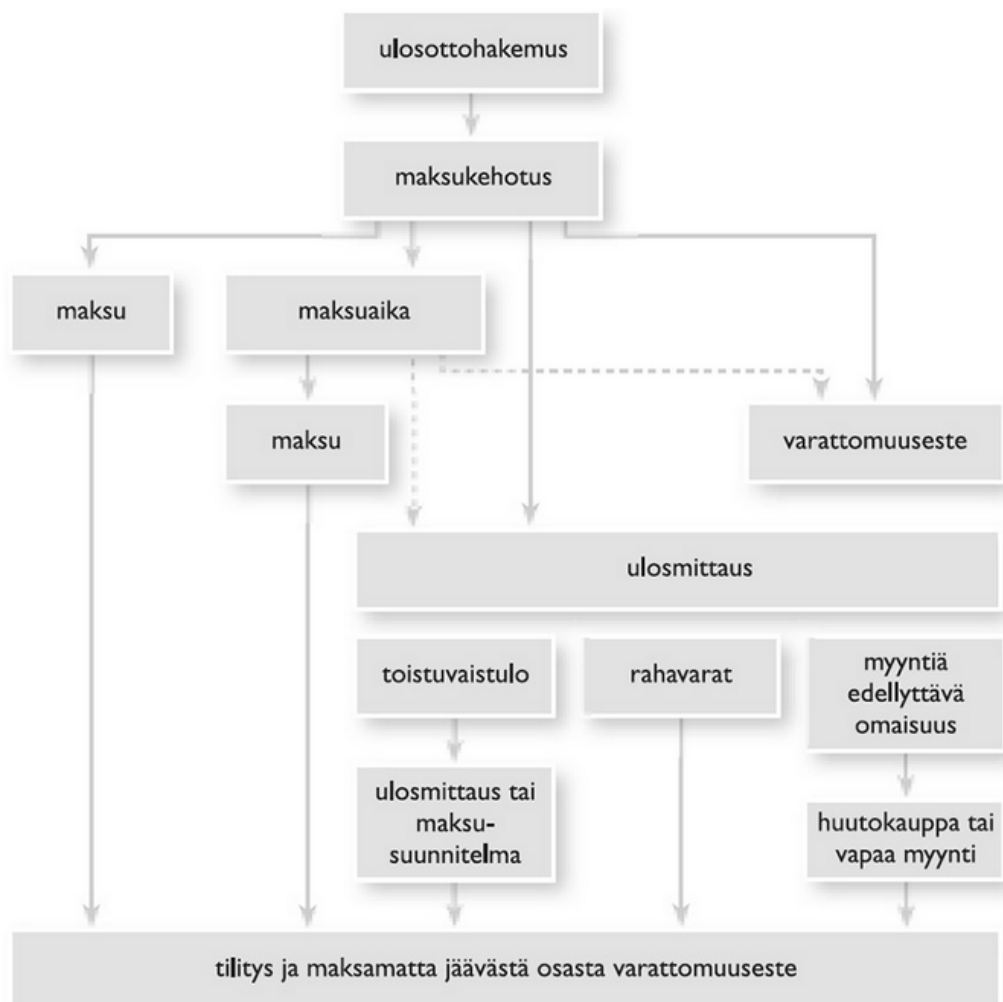
Kuvio 1. Ulosottolaitoksen organisaatiokaava (Ulosottolaitos 2020a, 6)

Ulosottolaitos kuuluu Oikeusministeriön hallinnonalaan. Täytäntöönpanoyksiköiden johtajina toimivat johtavat kihlakunnanvoudit, laajan täytäntöönpanon alueellisten yksiköiden johdossa ovat kihlakunnanvoudit ja heidän alaisinaan ulosottoylitarkastajat. Erityistäytäntöönpano ja perustäytäntöönpano ovat valtakunnallisia yksiköitä, joiden johtajina toimivat kihlakunnanvoudit ja heidän alaisuudessaan ulosottoylitarkastajat ja ulosottotarkastajat. Toimipaikkoja Suomessa on 64 kappaletta. (Ulosottolaitos 2020a, 4; 6.)

Opinnäytetyön tilaajana on Itä- ja Keski-Uudenmaan Ulosottovirasto, joka siis nykyään on osa Ulosottolaitosta. Entisen Itä- ja Keski-Uudenmaan Ulosottoviraston kihlakunnanulosottomiehet työskentelevät nyt Etelä-Suomen laajassa täytäntöönpanossa, perustäytäntöönpanossa tai erikoistäytäntöönpanossa (Ulosottolaitos 2020a, 6). Ulosottoylitarkastajat tarkastavat joko itse tai viraston tarkastus- ja tukipalvelut-ryhmän avustuksella maksukiellon saajan pidätyksiä ja tilityksiä (Ulosottolaitos 2021b, 15).

3.2 Ulosottoerinnän pääperiaatteet

Asia tulee vireille ulosottoon hakijan jättämällä hakemuksella. Vireilletulon jälkeen velalliselle lähtee vireilletuloilmoitus sekä maksukehotus. Jos velallinen tässä vaiheessa tai erikseen sovitun maksuajan sisällä, maksaa saatavan, rahat tilitetään hakijalle ja ulosotto päättyy. Jos velallinen ei pysty perinnässä olevaa saatavaa maksamaan eräpäivän mennessä, aloitetaan varsinaiset ulosottoimet. Velalliselta ulosmitataan ulosottokaaren määräämässä järjestyksessä velallisen varoja ja/tai omaisuutta. Ulosmitatut rahavarat, palkkatulo sekä ulosmitatun omaisuuden myynnistä saadut rahat tilitetään hakijalle. Tarkoituksena on saada täysimääräinen suoritus saatavalle. Kun saatava tulee maksetuksi kokonaan lakkaa ulosmittaus ja asian vireilläolo ulosotossa. Jos saatavalle ei saada täyttä suoritusta tehdään asiassa joko varattomuus este tai suppean asian este (kuvio 2.) Seuraavaksi käydään tarkemmin läpi näitä asioita tarkemmin.



Kuvio 2. Maksuvelvoitteen täytöntöönpano (Linna 2019, 50)

3.2.1 Ulosottoperuste ja vanhentuminen

Asian laittaminen vireille ulosottoon edellyttää voimassa olevan ulosottoperusteen (Ulosottokaari 2 luku 1 § 1 mom.). Ulosottoperusteita ovat ulosottokaaren 2 luvun 2 §:n mukaan muun muassa tuomioistuimen antama tuomio tai päätös, osamaksukauppa koskeva ulosottomiehen tilityspöytäkirja sekä vahvistettu elatusapusopimus.

Ulosottomiehen tulee ulosottokaaren 2 luvun 1 § 1 momentin mukaan tarkistaa, että saatava ei ole vanhentunut ja jos ilmenee epäselvyyttä oikeuden lakkaamisesta, on tätä tarkistettava asianosaisilta. Ulosottoperusteesta tulee ilmetä velvoite, velvoitettu sekä velkoja tai muu oikeuden haltija. (Ulosottokaari 2 luku 1 § 1 mom.)

Ulosottoperusteen saatavan vanhenemisaika on viisi vuotta edellisestä perintäyhteyksestä. Velan vanhentumisen katkeamisesta alkaa uusi viiden vuoden vanhenemisaika. (Laki velan vanhentumisesta 13 §.) Ulosottoperusteen määräaika on pääsääntöisesti 15 vuotta, jonka jälkeen ulosottoperuste ei ole enää täytäntöönpanokelpoinen. Määräaika on 20 vuotta jos hakija on yksityinen henkilö tai jos velallinen on tuomittu asiassa vankeuteen. Juridisen velallisen kohdalla ei ulosottoperusteella ole määräaikaa. (Ulosottokaari 2 luku 24 § 1 mom.; Koulu & Lindfors 2010, 141-142).

Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta (706/2007) 3 §:ssä säädetään, että laissa tarkoitetut maksut ja verot ovat suoraan ulosottokelpoisia. Tähän lakiin kuuluvat julkiset maksut ovat lueteltu asetuksessa verojen ja maksujen täytäntöönpanosta (1324/20.12.2007, 2 §). Näiden saatavien osalta vanhentumisaika on viisi vuotta siitä seuranneen vuoden alusta, jolloin maksu on määrätty tai maksuunpantu ja muussa tapauksessa erääntymistä seuraavan vuoden alusta (Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 20 §).

3.2.2 Ulosottohakemus

Ulosottohakemuksen voi ulosottokaaren 3 luvun 1 §:n mukaan toimittaa ulosottoviranomaiselle hakijan tai laatijan allekirjoittamalla kirjallisella hakemuksella tai sähköisellä viestillä. Ulosottoa voi myös hakea hakemuksella, joka on laadittu ulosoton

sähköisessä asiointipalvelussa tai jos kyseessä on ulosottolaitoksen hyväksymä tietojärjestelmähakija, niin hakemuksen voi toimittaa sähköisellä viestillä teknisiä käyttöyhteyksiä käyttäen. Jos hakija on ammattimaista perintätoimintaa harjoittava henkilö tai julkisyhteisö, on ulosottohakemus toimitettava joko sähköisessä asiointipalvelussa tai teknisiä käyttöyhteyksiä käyttäen. Ulosottokaaren 3 luku 2 § säätelee mitä asioita hakemuksesta tulee ilmetä.

3.2.3 Ulosottoerinnän eteneminen

Sen jälkeen, kun velkoja tai muu ulosoton hakija on hakenut täytäntöönpanoa, ulosottomies vie viran puolesta ulosottomenettelyä eteenpäin eikä ulosoton asianosaisilla, hakijalla tai velallisella ole juurikaan tehtäviä (Linna & Leppänen 2014, 3). Ulosottomenettely eroaa siinä mielessä yleistäytäntöönpanomenettelyistä, että velallisen kaikki omaisuus ei ole välittömästi täytäntöönpanomenettelyn piirissä, kun asia tulee vireille ulosottoon. Ulosmittaustoimituksessa velallisen omaisuus saatetaan täytäntöönpanon piiriin. (Koulu & Lindfors 2010, 148.)

Hakemuksen tullessa vireille ulosottoon määräytyy velalliselle kihlakunnanvouti sekä ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja eli vastaava ulosottomies. Vastaava kihlakunnanvouti ja vastaava ulosottomies hoitavat kaikkia velallisen asioita. (Ulosottoakaari 3 luku 13 §.) Näin vältetään siltä, että vastaajan asioita hajautetaan moneen ulosottolaitoksen toimipaikkaan (Linna & Leppänen 2014, 279).

Kun vastaava ulosottomies on vastaanottanut hakemuksen, tulee vastaajalle viipymättä antaa vireilletuloilmoitus. Jos vastaajan olinpaikkaa ei ole tiedossa tai jos ilmoitus voi oletuksen mukaan vaikeuttaa täytäntöönpanoa, vireilletuloilmoitusta ei tarvitse antaa. (Linna 2019, 74-75.) Vireilletuloilmoituksesta ilmenee muun muassa asianhallintatiedot, vastaavan ulosottotarkastajan tai ulosottoylitarkastajan nimi ja yhteystiedot (Ulosottokaari 3 luku 33 §). Vireilletuloilmoitukseen sisältyy myös maksukehotus, jossa velallista kehoitetaan maksamaan perinnässä oleva saatava ulosottomiehelle eräpäivään mennessä. Ulosottomies aloittaa saatavan täytäntöönpanotoimet, jos velallinen ei ole maksanut saatavaa viimeistään eräpäivänä. Veronpalautuksen ulosmittaus voidaan kuitenkin suorittaa jo ennen eräpäivää. Ulosottorekisteristä annettavaan todistukseen

ei tule merkintää asian vireille tulosta, jos velka on maksettu eräpäivään mennessä. (Koulu & Lindfors 2010, 145.)

Vastaava ulosottomies voi tietyn edellytyksin myöntää maksuaikaa. Maksuaikaa asiassa, joka koskee lapsen elatusapua, voidaan antaa vain hakijan suostumuksella. (Ulosottokaari 4 luku 6 §.) Jos velallinen ei maksa velkaa maksukehotuksella tai annetussa maksuajassa, toimittaa ulosottomies ulosmittauksen, jos tämä on mahdollista. Ulosmittaus voi kohdistua velallisen palkkaan, eläkkeeseen tai muuhun toistuvaistuloon taikka velallisen tili- tai rahavaroihin. Velallisen kiinteää ja irtainta omaisuutta voidaan myös ulosmitata. (Linna 2019, 49.)

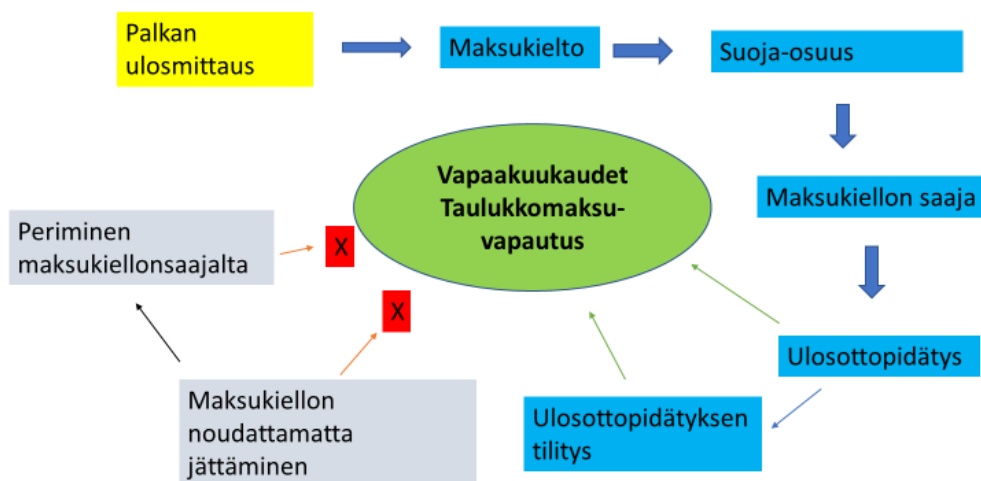
Ulosmittausjärjestyksestä sekä siitä minkä laatuinen omaisuus on ulosmittauksessa ensisijaista, mikä toissijaista ja mikä viimesijaista, säädetään ulosottokaaren 4 luvun 24 §:ssä. Hakija saa hakemusvaiheessa määritellä hakeeko hän suppeaa vai tavallista ulosottoa. Suppeassa ulosotossa (Ulosottokaari 3 luku 104 §) omaisuuden etsintä ja ulosmittaus kohdistuu vain sellaiseen omaisuuteen mitä ei tarvitse muuttaa rahaksi, kohteena ovat pankkitilillä olevat varat, palkka, eläke tai muu toistuvaistulo (Valtioneuvoston asetus ulosottomenettelystä 1322/20.12.2007, 6 §). Tavallisessa perinnässä etsitään ja ulosmitataan myös realisointia vaativaa omaisuutta (Linna & Leppänen 2014, 24). Jollei ulosmitattavaa omaisuutta löydy niin sanotussa perus- eikä jatkoselvityksissä (pankkitiedustelut ja tulorekisterit sekä muut omaisuusrekisterit kuten kiinteistötietojärjestelmä) voidaan sitä etsiä esimerkiksi ulosotto selvityksellä tai siviilitiedustelulla (Ulosottokaari 3 luku 57 § 1 mom.; Valtioneuvoston asetus ulosottomenettelystä 1322/2007, 5 §).

Ulosottomies suorittaa omaisuuden ulosmittauksen ulosmittauspäätöksellä (Ulosottokaari 4 luku 26 § 1 mom.). Päätöksestä tehdään viipymättä merkintä ulosmittauspöytäkirjaan, yksinkertaisen asian toimitusta koskevaan pöytäkirjaan tai muuhun laadittuun täytäntöönpanoasiakirjaan. Ulosottokaaren yleisiä säännöksiä, koskien ulosottomiehen päätöksiä, sovelletaan koskien ulosmittauspäätöstä. Jos asia on tulkinnanvarainen tai epäselvä tulee päätöstä perustella. (Niemi ym. 2004.)

Ulosotossa ulosmitattu omaisuus realisoidaan ja siitä kertynyt tuotto käytetään ulosmittauksessa mukana olevien saatavien maksuun (Linna 2019, 49). Vireilläolon päätymisestä on laissa huomattavan yksityiskohtaiset määräykset, säännönmukaisesti vireilläolo päättyy joko lopputilitykseen tai estetodistukseen (Niemi ym. 2004). Jos asialle, joka on suppeassa ulosotossa, ei löydy ulosmittauskelpoista omaisuutta, mitä ei tarvitse rahaksi muuttaa, annetaan ulosottokaaren 3 luvun 107 §:n mukaan hakijalle suppean ulosoton estetodistus. Tavallisessa perinnässä olevan asian hakijalle annetaan vastaavasti ulosottokaaren 3 luvun 95 §:n 1 momentin mukaan, varattomuusestetodistus, jos asialle ei kerry täyttä suoritusta. (Linna & Leppänen 2014, 24.)

3.2.4 Keskeiset käsitteet

Tämä opinnäytetyö käsittelee sitä, miten palkan ulosottopidätyksissä esiintyvät ongelmat vaikuttavat velallisen oikeuksiin vapaakuukausiin ja taulukkomaksuvapautuksiin, sekä pohtii sitä, miten näitä ongelmia voisi tulevaisuudessa ottaa paremmin huomioon velallisselvityksessä. Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä sekä niiden suhde toisiinsa ilmenee alla olevasta kuviosta (kuvio 3).



Kuvio 3. Keskeiset käsitteet

Kun täytäntöönpanossa olevalle asialle ei tule maksua määräpäivään mennessä aloitetaan ulosottotoimet. (Ulosottokaari 4 luku 1 §) Yleisin toimenpide on palkan tai muun

toistuvaistulon ulosmittaus. Palkan ulosmittauksen astuessa voimaan siitä lähtee maksukielto maksukiellon saajalle eli palkan tai toistuvaistulon maksajalle. Maksukiellossa on määräykset koskien palkan ulosmittausta ja siinä on ilmoitettu suojaosuuden määrä. Maksukiellon saajan tulee maksukiellon perusteella pidättää maksukiellossa kerrottu ulosottopidätys velallisen palkasta ja tilittää pidätys ulosottoon. Ulosottopidätys tulee tilittää ulosottoon palkanmaksun yhteydessä. Ulosottokaari 4 luku 56; 58 §.) Ulosotto saa periä ulosottoteitse maksukiellon saajalta perimättä ja/tai tilittämättä jääneet ulosottopidätykset (Ulosottokaari 4 luku 68 § 1 mom.). Oikeus vapaakuukausiin ja taulukkomaksuvapautuksiin perustuu tietyn ajanjakson sisällä tilitettyihin ulosottopidätyksiin. (Ulosottokaari 4 luku 52 § 1 mom.; Laki ulosottomaksuista 5 § 4 mom.).

Jos maksukiellon saaja ei tilitä pidätyksiä, jää velallisen oikeus vapaakuukausiin ja taulukkomaksuvapautuksiin täyttymättä. Vastaavasti jos maksukiellon saaja ei tilitä pidätyksiä kuukausittain, tai jos suoritukset saadaan vasta ulosottoylitarkastajan tekemän päätöksen jälkeen perittyä maksukiellon saajalta, suoritukset eivät kohdistu kuukausille, vaan näkyvät yhtenä suorituksena. Tämä vaikeuttaa niiden huomioimista velalliskäsittelyssä varsinkin silloin, kun vapaakuukausiehdotukset muodostuvat koneellisesti. Maksukiellon saajan tulee noudattaa mitä laissa on säädettyä tulopohjasta ja ulosottopidätyksistä. Virheellisesti lasketut pidätykset voivat vaikuttaa oikeuteen saada viran puolesta myönnettäviä vapaakuukausia. (Ulosottokaari 52 § 1 mom. 1 k.; 56 § 1 mom.)

4 PALKAN ULOSMITTAUS MAKSUKIELLON KAUTTA JA VELALLISEN OIKEUDET

”Ulosottoeruste, jossa on asetettu rahamääräinen maksuvelvoite, pannaan täytäntöön siten, että hakijan saatavan suorittamiseksi tarvittava määrä velalliselle kuuluvaa omaisuutta ulosmitataan tässä luvussa säädetyllä tavalla” (Ulosottokaari 4 luku 1 §.) Velallisen oikeus saada vapaakuukausia tai taulukkomaksuvapautuksia lähtee siitä, että maksukiellon saaja on pidättänyt ja tilittänyt tietyn määrän ulosottopidätyksiä ulosottoon (Ulosottokaari 4 luku 52 §; Laki ulosottomaksuista 5 § 4 mom.).

4.1 Palkan ulosmittaus

Ulosottoakaaren 4 luku 24 § määrittelee missä järjestyksessä omaisuutta ulosmitataan. Ensimmäiseksi ulosmitataan velallisen rahat tai rahasaatavat, palkka, eläke tai muu toistuvaistulo kuten esimerkiksi työttömyyskorvaus (Junkkari 2010, 2-3). Jotta maksu kiellon saaja voi pidättää ulosottopidätykset oikein, tulee hänellä olla tiedossa mitä laissa säädetään tulopohjasta, suojaosuuksista ja pidätysten laskennasta (Ulosottoakaari 4 luku 40-50 §).

4.1.1 Palkan määritelmä ja tulopohjan laskeminen

Ulosotossa palkan määritelmä on pitkälti samanlainen mitä ennakkoperintälain (1118/1996) 13 §:ssä. Palkkaan kuuluu työ- ja virkasuhteessa saatu palkka, provisio, luontaisetut sekä muu etuus tai korvaus. Lisäksi palkaksi luetaan ennakkoperintälain 13 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainitut etuudet, kuten esimerkiksi kokouspalkkiot ja henkilökohtaiset esiintymispalkkiot. Säännöksiä mitkä koskevat palkkaa, sovelletaan myös jos ei näiden ulosmittaus ole laissa kiellettyä, työeläkkeeseen, sairauspäivärahaan ja muihin toimeentuloetuuksiin ja korvauksiin, mitä maksetaan palkan sijaan eli toistuvaistuloon. Tällaisia toimeentuloetuuksia ja korvauksia ovat muun muassa äitiyspäiväraha, isyys- tai vanhempainraha, työttömyyskorvaus sekä lainaturva, jota maksetaan työttömyyden tai työkyvyttömyyden perusteella. Ulosmittauskieltoja löytyy ulosottoakaaren 4 luvun 19 §:stä, kansaneläkelain 111 §:stä ja työttömyysturvalain V osan 15 §:stä. Kiellon piiriin kuuluu esimerkiksi kansaneläke, peruspäiväraha ja työmarkkinatuki. (Ulosottolaitos 2020b, 2; 3.)

Palkka voi olla joko määräajoin maksettava tai muu kuin määräajoin maksettava. Arvioidessa kumpaa määritelmää käytetään on ratkaisevassa asemassa se, onko palkanmaksukausi säännöllinen. Jos palkkaa maksetaan säännöllisesti ja työnantaja on sama, niin on kyseessä määräajoin maksettava palkka, tähän ei vaikuta montako työpäivää tai työtuntia työntekijä on tehnyt. (Ulosottolaitos www-sivut 2021b)

Tulopohja on velallisen tulojen ja toimeentuloetuuksien yhteismäärä. Kaikki velallisen saamat palkat, luontaisedut, eläkkeet (sekä ulosmittauskelpoiset että ulosmittauskelvottomat) ja muut toimeentulotuloetuudet mitä maksetaan palkan sijaan, lasketaan tulopohjaan. (Ulosottokaari 4 luku 45 § 1 mom.) Ulosottokaaren 4 luvun 19 §:ssä tarkoitettuja avustuksia, korvauksia tai muita varoja ei lasketa mukaan tulopohjaan. Näitä ovat esimerkiksi kivusta ja särystä määräytyt korvaukset, lapselle tulevaa elatusapua tai elatusvelvollisen kuoleman johdosta maksettavia korvauksia sekä eläke- tai sosiaalilainsäädännön perusteella tiettyä tarkoitusta varten maksettavia avustuksia tai kustannuksia. (Ulosottolaitos 2020b, diat 5,6) Tulopohjasta vähennetään veron ennakonpidätys sekä velallisen maksettava työeläkemaksu ja työttömyysvakuutusmaksu (Ulosottokaari 4 luku 45 § 2 mom.).

4.1.2 Ulosmittaus, valitusoikeus ja -aika

Velkojalle on tarkoitus saada täysi suoritus ulosmittauksella (Linna 2019, 128). Palkan, eläkkeen tai muun toistuvaistulon ulosmittausta ei saa toimittaa ilman velalliselle annettua ennakkoilmoitusta (Ulosottokaari 3 luku 34 § 1 mom.). Ennakkoilmoituksesta tulee ilmetä ulosottopidätyksen määräytymisperusteet eli mistä ja miten ulosottopidätys lasketaan. Ulosmittauksessa huomioitava suojaisuus tulee käydä ilmi ennakkoilmoituksesta. Kutsu ulosmittaustoimitukseen on yleensä osa ennakkoilmoitusta, kutsua ei anneta, jos toimituksen aikaa ja paikkaa ei voida ennakolta määrätä tai jos toimituspaikka on ulosottomiehen virkahuone. Ennakkoilmoitusta ei myöskään voi antaa, jos velallisen olinpaikka on jäänyt tuntemattomaksi. Ennakkoilmoituksen antamisella annetaan velalliselle mahdollisuus tuoda esille ulosmittauksen määrään vaikuttavia asioita ennen maksukiellon antamista. (Linna 2019, 80; Linna & Leppänen 2014, 413-415.) Ulosottokaaren 11 luvun 9 §:n 1 momentissa säädetään valituksen vaikutuksesta täytäntöönpanoon seuraavasti: valitus ei keskeytä täytäntöönpanoa, ellei laissa toisin säädetä tai tuomioistuin anna keskeytysmääräystä. Tämän perusteella katsotaan, että ulosottomiehen päätös astuu voimaan heti päätöksen jälkeen. (Linna & Leppänen 2014, 401-402.)

Ulosoton oikeussuojajärjestelmä on kaksitasoinen. Ulosottomies voi itseoikaisella korjata selvät ja ilmeiset virheet. Varsinainen muutoksenhakukeino on ulosottovalitus,

jota käsitellään tuomioistuimessa. (Koulu & Lindfors 2010, 159.) Ulosmittauspäätöksestä lähtee aina velalliselle oma kappale valitusosoituksineen. Päätöksestä voi tehdä oikaisupyynnön vastaavalle kihlakunnanvoudille tai valituksen velallisen kotipaikan tai hänen vakituisen asuinpaikkansa toimivaltaiselle käräjäoikeudelle. Valitusaika on kolme viikkoa päätöksen tiedoksisaannista. Muutosta maksukieltoon, joka on jo voimassa, saa hakea ilman määräaika (Ulosottokaari 11 luku 1 §; 2a § ja 5 §.)

4.1.3 Maksukielto

Kirjallinen kielto suorittaa saatava tai täyttää velvoitetta muulle kuin ulosottomiehelle (maksukielto) tulee antaa tiedoksi palkan, eläkkeen tai muun toistuvaistulon maksajalle, jotta se tulee voimaan maksajaan nähden (Ulosottokaari 4 luku 27 § 2 mom.). Maksukiellossa määrätään siitä, miten ulosottopidätys lasketaan. Velallisen suojaosuus, kaikki tulopohjaan vaikuttavien tulojen ja etuuksien määrät sekä muut tarpeelliset tiedot ilmoitetaan maksukiellossa (Ulosottokaari 4 luku 56 § 1 mom.; Linna 2019, 130-131). Yhtä maksukiellon saajaa kohden on voimassa kerrallaan yksi maksukielto (Ulosottokaari 4 luku 56 § 2 mom.), joka sisältää eri aikoina toimitettujen palkan ulosmittaukset. Kun maksukieltoja on voimassa kerrallaan vain yksi, työnantaja tai muu tulon maksaja tietää mitä kieltoa hänen tulee noudattaa. Samalla maksukiellolla peritään kaikkien ulosmittauksessa mukana olevien hakijoiden saatavia. Lisäulosmittaukset eivät vaikuta maksukieltoon, vaan ulosottomies huomioi uudet ulosmittaukset jakaessaan kertymää eli ulosottopidätystä hakijoiden kesken. Mahdollisista vapaakuukausista, jolloin ulosottopidätystä ei toimiteta, ulosottomies ilmoittaa tulon maksajalle. Ulosottomies on velvollinen neuvomaan maksukiellon saajaa maksukiellon noudattamisessa. (Linna 2019, 130-130; 149.)

Maksukielto on joko voimassa määräajan tai toistaiseksi. Toistaiseksi voimassa oleva maksukielto päättyy, kun ulosottomies kirjallisesti ilmoittaa asiasta maksukiellon saajalle. Jos maksukiellon perusteissa olevissa olosuhteissa tapahtuu muutoksia, tulee ulosottomiehen korvata maksukielto uudella korjatuilla tiedoilla olevalla maksukiellolla (Ulosottokaari 4 luku 57 § 1 mom.; Linna & Leppänen 2014, 401.). Juoksevan elatusavun (Ulosottokaari 4 luku 57 § 3 mom.) perinnässä ulosmittaus ja maksukielto ovat voimassa, kunnes kaikki erääntyneet erät ovat maksettu ja velallinen on maksanut

etukäteen seuraavan kuukauden elatusapumäärän, tämän lisäksi velallisen tulee uskottavasti osoittaa, että hän täyttää elatusvelvollisuutensa vastaisuudessa (Linna 2019, 157-158).

4.1.4 Suojaosuus

Velallisen suojaosuus on keskeinen tekijä ulosmittauksen määrää laskettaessa (Linna 2019, 153). Velallisen koko tulopohjaa ei voida käyttää velkojen maksuun, vaan velallisen ja hänen perheensä toimentulo tulee turvata. Tämän takia velallisen palkasta ja siihen rinnastettavasta toistuvaistulosta tulee jättää tietty osuus ulosmittaamatta. Tätä osuutta kutsutaan suojaosuudeksi. Suojaosuus on se vähimmäismäärä mitä velalliselle on jätettävät määräajoin maksettavan palkan ulosmittauksessa. Ulosottokaaren 4 luvun 48 §:ssä säädetään suojaosuuden laskemisesta. Suojaosuutta laskettaessa otetaan kaavamaisesti huomioon henkilömäärä, eikä velallisen ja hänen perheensä todellisia elinkustannuksia. (Niemi ym. 2004.)

Vuonna 2021 velallisen suojaosuus on 22,71 euroa päivässä, eli 681,30 euroa kuukaudessa ja elatuksen varassa olevien lisäkorotus on 8,15 euroa per elätettävä (Oikeusministeriön asetus suojaosuuden määrästä määräajoin maksettavan palkan ulosmittauksessa 806/2020). Suojaosuuspäivät lasketaan sen mukaan, montako päivää on seuraavaan palkanmaksupäivään (Ulosottokaari 4 luku 48 § 1 mom.). Suojaosuuspäiviä on kuukaudessa 30, jos palkkaa maksetaan kaksi kertaa kuukaudessa, on suojaosuuspäiviä 15 per palkanmaksujakso ja jos palkanmaksu on kahden viikon välein niin suojaosuuspäiviä on 14 per palkanmaksujakso. Näin ollen, jos perheessä on velallinen + kaksi alaikäistä lasta, on suojaosuus kuukaudessa $30 \times (22,71 + 8,15 + 8,15) = 1170,30$ euroa. (Ulosottolaitoksen www-sivut 2021.) Suojaosuuden määrä tarkistetaan oikeusministeriön asetuksella vuosittain siten, kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään (Ulosottokaari 4 luku 48 § 3 mom.).

Elatuksen varassa oleviin (perhehuojennukseen) lasketaan ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n 2 momentin mukaan elatuksen varassa oleva puoliso sekä omat tai puolison samassa taloudessa asuvat alaikäiset lapset, joiden tulot eivät ylitä velallista itseään koskevaa suojaosuutta, joka siis tällä hetkellä on 22,71 euroa per päivä. Sekä aviopuolisoa

että avioliitonomaisessa olosuhteissa elävää lasketaan puoliseksi. Muualle asuvalle lapselle maksettava elatusapu voidaan ottaa ulosottokaaren 4 luvun 51:n; 51 a:n; 52:n ja 53 §:n mukaisesti huomioon harkinnanvaraisena helpotuksena ulosmitattavassa määrässä. (Linna 2019, 154–155.)

4.1.5 Säännönmukaisen ulosmittauksen määrä

Velallisen taloudellisen vähimmäisturvan täytyminen vaikuttaa velkojien saamaan rahamäärään. Velallisen vähimmäisturvan taso on ulosotossa määritelty kaavamaisesti laissa annetuilla laskusäännöillä. Ulosmittauksen ”säännönmukainen määrä” on tulos mikä saadaan laissa olevalla laskusäännöllä. Määräajoin maksettavan palkan ja siihen rinnastettavan tulon ulosmittauksen säännönmukainen määrä määräytyy ulosottokaaren 4 luvun 49 §:n mukaan kolmiportaisesti niin, että suurista tuloista ulosmitataan enemmän kuin pienistä tuloista. Se paljonko palkasta velallinen saa pitää itsellään määrällään ulosmitattavaa määrää säätämällä. (Linna 2019, 155.)

Velallisen nettomääräinen tulopohja on ulosmittauksen määrän laskuperuste, porrastus on Linnan (2019, 155) mukaan seuraavanlainen:

- 1) jos palkka on enintään 2 kertaa velallisen suojaosuus, pidätetään suojaosuuden ylittävistä osasta $\frac{2}{3}$ osaa
 - velalliselle jää suojaosuuden lisäksi $\frac{1}{3}$ suojaosuuden ylittävistä osasta
- 2) jos velallisen palkka on 2 x suurempi kuin velallisen suojaosuus, mutta kuitenkin enintään 4 x kertaa suojaosuus niin ulosmitataan $\frac{1}{3}$ osa nettopalkasta
 - velalliselle jää $\frac{2}{3}$ osaa nettopalkasta
- 3) jos palkka on suurempi kuin 4 kertaa suojaosuus, ulosmitataan enemmän kuin $\frac{1}{3}$, mutta enintään puolet palkasta, ulosmittauksen määrää lasketaan Valtioneuvoston antaman asetuksen progressiivisella asteikolla. Tällä hetkellä laskukaava on, että ulosmittaus on $\frac{1}{3}$ osa velallisen palkasta, joka vastaa 4 x suojaosuutta ja lisäksi $\frac{4}{5}$ osaa palkasta, joka ylittää 4 x suojaosuuden. Kuitenkin niin, että ulosmittaus on korkeintaan puolet nettopalkasta.

- velalliselle jää vähintään puolet nettopalkasta

Velallisen palkan ollessa pienempi kuin suojaosuus siitä ei voi ulosmitata mitään. Ensimmäisessä eli lievimmässä ulosmittausluokassa ulosmittauksen määrä on suojaosuuteen perustuva. Tätä kutsutaan tulo-rajamittaukseksi. Tällöin jää velalliselle suojaosuuden lisäksi 1/3 osa suojaosuuden ylittävästä osasta. Tätä kaavaa käytetään, jos velallisen nettopalkka ylittää enintään kaksi kertaa suojaosuuden (22,71 euroa + mahdolliset elätettävät). (Linna & Leppänen 2015, 260-261.) Tulo-rajamittaus on viran puolesta myönnettävien vapaakuukausien edellytys. (Ulosottokaari 4 luku 52 § 1 mom. 1 k. ja 53 § 1 mom.).

Jos velalliselle maksetaan palkkaa epäsäännöllisesti (Ulosottokaari 4 luku 50 §) siihen ei noudateta edellä olevaa kolmiportaista asteikkoa, vaan velalliselta ulosmitataan 1/3 osa nettopalkasta ja velalliselle jää 2/3 osaa nettopalkasta. (Linna 2019, 156-157.) Tätä pykälää voidaan esimerkiksi soveltaa epäsäännölliseen provisiopalkkaan tai palkkaan, jonka yhtiömies nostaa epäsäännöllisesti (HE 13/2005 vp, 81).

4.1.6 Tiedoksianto

Velalliselle tulee lähettää sekä vireilletuloilmoitus maksukehotuksineen, että ennakoilmoitus palkan ulosmittauksesta tiedoksi, toistuvaistulon maksajalle lähetetään maksukielto tiedoksi ja toimenpiteitä varten. Lähtökohtaisesti käytetään tavallista tiedoksiantoa. Jos muualla ulosottokaareissa niin säädetään ja vastaanottaja tiedettävästi asuu Suomessa, tulee käyttää todisteellista tiedoksiantoa. Todisteellista tiedoksiantoa voi käyttää harkinnan mukaan myös muissa tilanteissa. Tämä voi olla perusteltua, jos täytäntöönpanon myöhäisempiä vaiheita tai asianosaisia ajatellen on merkityksellistä, että tiedoksiannon lainvoimaisuus on riidaton tai ratkeaa nopeasti esimerkiksi laskettaessa valitusajan alkamista. Tiedoksiantotapojen järjestyksestä voi olla asiankohtaisesti säädetty. (Ulosottokaari 3 luku 40 § 1 mom.; Linna 2019, 84-85.)

4.1.7 Tavallinen tiedoksianto

Tavallisessa tiedoksiannossa (Ulosottokaari 3 luku 39 § 1 mom.) asiakirja annetaan vastaanottajalle tai se lähetetään tiedoksianto-osoitteeseen. Siinä tapauksessa, että tiedoksianto-osoitetta ei ole tiedossa, lähetetään asiakirja väestötietojärjestelmässä olevaan osoitteeseen. Asiakirja voidaan myös jättää postilähetyksille varattuun paikkaan, eli sen voi tiputtaa vastaanottajan postiluukusta tai jättää tämän postilaatikkoon. Asiakirja voidaan antaa vastaanottajalle myös suullisesti tiedoksi esimerkiksi lukemalla tätä puhelimesta, tai kertomalla asiakirjan sisällöstä tavattaessa. (Linna 2019, 85; Linna & Leppänen 2014, 441-442.) Kun vastaanottajalle on postitse lähetetty asiakirja, katsotaan, jollei muuta näytetä, että vastaanottaja on saanut tiedon asiasta seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämistä (Hallintolaki 434/2003 59 §). Vastaavasti katsotaan, että sähköisesti lähetetty asiakirja on vastaanotettu kolmantena päivänä lähettämistä. Asiakirjaan on merkittävä lähettämispäivä. (Ulosottokaari 3 luku 39 § 2 mom.; Linna & Leppänen 2014, 440.)

4.1.8 Tiedoksianto-osoite

Tiedoksianto-osoite on se postiosoite mihin kaikki asiakirjat koskien ulosottoasiaa tai ulosottovalitusasiaa lähetetään. Vastaja, hakija, vakuudenantaja sekä väitteen esittäjä tai sivullinen, joka esittää vaatimuksen ovat velvollisia ilmoittamaan voimassa olevan tiedoksianto-osoitteen ulosottomiehelle. Ulosottomiehelle on myös ilmoitettava, jos tiedoksianto-osoite muuttuu. (Ulosottokaari 3 luku 38 §.) Ulosottomiehen pyynnöstä tulee maksukiellon saajan ilmoittaa tiedoksianto-osoitteensa (Ulosottokaari 4 luku 56 § 3 mom.).

4.2 Velallisen oikeudet maksukiellon aikana

4.2.1 Vapaakuukaudet

Yleisesti ottaen on lähes kaikkien ulosottovelallisten maksukykyhuono. Tätä on otettu huomioon säännönmukaisessa ulosmittauksessa ja suojaosuudessa. Velalliselle voidaan myöntää joitakin lievennyksiä säännönmukaisesta ulosmittauksesta. Näitä lievennyksiä ovat olennaisesti heikentyneestä maksukykyvystä myönnettävä ulosmittauksen lykkäys tai ulosmittauksen määrän alentaminen (Ulosottokaari 4 luku 51 §) ja vapaakuukaudet (Ulosottokaari 4 luku 52; 53 §). Näistä vapautuksista oikeus vapaakuukausiin perustuu maksukiellon perusteella tehtyihin ulosottopidätyksiin (Ulosottokaari 4 luku 58 § 1 mom.).

Velallisen ja hänen perheensä taloudellinen tilanne käy usein palkan ulosmittauksen jatkuessa pitkään tukalaksi, vaikka velallisen palkkaa ei kokonaan ulosmitata. Velallisella on tietyin edellytyksin oikeus saada vapaakuukausia, joiden aikana velallisen palkasta ei tehdä ulosmittauspidätystä, tällöin velallinen saa palkan lyhentämättömänä itselleen. (Koulu & Lindfors 2010, 151.) Velallisen, joka katsoo olevansa oikeutettu vapaakuukausiin, tulee vedota oikeuksiinsa. Ulosottomiehen tulee kuitenkin neuvoa velallista siitä, miten etuuksia tulee valvoa. (Linna & Leppänen 2014, 322-323.) Velkojien saatavien viivästyskorot juoksevat normaalisti vapaakuukausien aikana. Toimeentulotuenpiiriin kuuluvan velallisen toimeentulotuki saattaa vähentyä vapaakuukausien perusteella, kaikissa tapauksissa ei siis vapaakuukausilla ole suurta merkitystä velallisen käyttöön jäävään määrään. (Linna 2019, 162-163.)

4.2.2 Vapaakuukausien myöntämisperusteet

Kun palkan tai muun toistuvaistulon ulosmittaus on jatkunut yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti vuoden voi velallisen ulosmittauksen keskeyttää määrääjäksi (Ulosottokaari 4 luku 52 § 1 mom.). Ulosottomies voi myöntää velalliselle enintään kolme vapaakuukautta vuodessa. Velalliselle voidaan velkojien suostumuksella myöntää enintään kuusi vapaakuukautta vuodessa. (Niemi ym. 2004.) Vapaakuukausien kohdalla, kun puhutaan vuodesta, tarkoitetaan 12 kuukautta eikä kalenterivuotta (HE

13/2005 vp, 83). Pienet katkot ulosmittauksessa, esimerkiksi viikon tai parin, eivät vaikuta velallisen oikeuksiin saada vapaakuukausia (Linna 2019, 161).

Sen lisäksi, että ulosmittauksen on pitänyt kestää yhtäjaksoisesti vuoden tai lähes vuoden, edellyttää vapaakuukausien saaminen jotakin seuraavista syistä:

1) tulorajamittaus

- jos kyseessä on tulorajamittaus, velallinen saa automaattisesti kaksi vapaakuukautta vuodessa

2) korkeat elinkustannukset

- velalliselle voidaan pyynnöstä myöntää 1-3 vapaakuukautta vuodessa

3) muu erityinen syy

- velalliselle voidaan pyynnöstä myöntää 1-3 vapaakuukautta vuodessa

Ulosottolaitoksen tietokonejärjestelmä myöntää velalliselle automaattisesti kaksi vapaakuukautta vuodessa, kun kyseessä on tulorajamittaus, eli velallisen tulot ovat korkeintaan kaksi kertaa hänen suojaosuutensa verran (Linna 2019, 162). Tulorajamittauksen perusteella annettujen vapaakuukausien lisäksi on velallisella oikeus hakea kolmatta vapaakuukautta korkeiden elinkustannusten tai muiden syiden perusteella (HE 13/2005 vp, 84). Velallisen hakiessa vapaakuukausia korkeiden elinkustannusten perusteella, hänen tulee selvittää miksi esimerkiksi tavanomaista suuremmat asumiskustannukset ovat välttämättömät. (Linna 2019, 162.) Välttämättömät asumiskustannukset vaihtelevat riippuen asuinpaikkakunnasta ja saaduista sosiaali-etuista. Harkitessaan vapaakuukausia korkeiden asumiskustannusten tai muiden elinkustannusten perusteella otetaan huomioon kustannusten määrä suhteessa summaan mikä jää ulosmittauksen jälkeen velalliselle. (HE 13/2005 vp, 83.) Vapaakuukausia voidaan myös myöntää tärkeää kertahankintaa varten erityisellä syyllä. Tällainen voi olla uusien silmälasien tai uuden kodinkoneen hankinta taikka auton osto työssäkäyntimatkoja varten. Vapaakuukausia voidaan myöntää myös velalliselle, joka saa epäsäännöllistä palkkaa, silloin noudatetaan yllä todettuja periaatteita soveltuvin osin. Velallisen keskiansio on tällöin vapaakuukausien myöntämisen pohjana. (Linna 2019, 162.)

4.2.3 Perinnässä olevan elatusavun vaikutus vapaakuukausiin

Lapsen elatusavun koko vanhentumattomalla osalla (viisi vuotta) on etuoikeus muihin saataviin nähden (Linna 2019, 158). Ulosottomittaus voi olla tavanomaista ankarampi, jos perinnässä on lapsen juokseva elatusapu tai sitä vastaava vahingonkorvaus (Ulosottokaari 3 luku 54 § 1 mom.). Juokseva elatusapu on jatkuvasti erääntyvää elatusapua, ei maksamatta oleva jo erääntynyt elatusapurästi. Perintään ei vaikuta se onko hakijana kunta vaiko lapsi. Kansaneläkelaitoksen lapselle, elatustukilain nojalla, maksama elatustuki antaa Kansaneläkelaitokselle perintävaltuutuksen. (Linna 2019, 157.) Tilanteissa, jossa velallisella on juokseva elatusapu perinnässä, voidaan vapaakuukausia myöntää vain painavasta syystä (Ulosottokaari 4 luku 54 § 2 mom.).

Ulosottokaaren 3 luvun 57 § 1 momentin mukaan juoksevan elatusavun kohdalla ulosmittaus ja maksukiello ovat voimassa, kunnes velallinen on suorittanut kaikki erääntyneet erät, maksanut seuraavan kuukauden elatusapumäärän etukäteen sekä tehnyt uskottavaksi, että hän jatkossa täyttää elatusvelvollisuutensa. Tällä pyritään estämään sitä, että elatusavun perintä ei toistuvasti päädy ja ala uudestaan. (Linna 2019, 157-158.)

4.2.4 Taulukkomaksu ja taulukkomaksuvapautus

Valtiolle peritään ulosottomaksuja ulosottoviranomaisten suoritteista (Laki ulosottomaksuista 1 §). Perittäviä maksuja ovat maksuvelvoitteen täytäntöönpanossa taulukkomaksu, myyntimaksu, käsittelymaksu ja tilitysmaksu. Velallisen kuuluu maksaa taulukkomaksu. (Linna 2019, 117). Ulosoton asianosaisten maksuvelvollisuus alkaa asian ulosottoon saapumisesta (Laki ulosottomaksuista 4 § 1 mom.). Jokaisesta osatilityksestä peritään taulukkomaksu, joka on riippuvainen kulloinkin peritystä määrästä. Taulukkomaksu peritään täytäntöönpanokulujen jälkeen ennen muita saatavia. Velkojan saatavalle tilitetään vain kertymän nettomäärä, eli suoritus vähennettynä täytäntöönpanokuluilla ja taulukkomaksulla. (Linna & Leppänen 2014, 692.)

Taulukkomaksua tulee maksaa myös niissä tilanteissa, joissa velallinen maksaa saatavan ”vapaaehtoisesti” saatuaan maksukehotuksen ulosottomieheltä ja silloin jos saatava, asian ollessa vireillä ulosotossa, maksetaan muulle kuin ulosottomiehelle. Maksun suorittamista muulle kuin ulosottomiehelle kutsutaan ohimaksuksi. Ohimaksusta on kyse myös silloin, jos joku muu on maksanut velan jollekin muulle kuin ulosottomiehelle. Hakijan perussa hakemuksensa ohimaksun vuoksi, joutuu hakija maksamaan ulosottomaksun, jos sitä ei saada velalliselta perittyä. (Linna & Leppänen 2014, 693.)

Laki ulosottomaksuista 5 §:ssä on säännöt siitä missä tilanteissa ulosottomaksua ei peritä. Ulosottomaksuja ei peritä: rangaistuksen, menettämisseuraamuksen, uhkasakon, elatusavun tai vahingonkorvauksen, joka perustuu vahingonkorvauslain (412/74) 5 luvun 4 §:ään, täytäntöönpanosta, ulosottomaksuja ei myöskään peritä asioissa, joiden täytäntöönpano on laissa tai asetuksessa säädetty maksuttomaksi.

Taulukkomaksuista saattaa muodostua kohtuuttoman suuri rasite pitkäkestoisessa toistuvaistulon ulosotossa. Maksujen osuus voi nousta suureksi varsinkin silloin, jos suorituksia tilitetään useille hakijoille ja kertymät tämän takia jakautuvat useisiin osasummiin. Laissa ulosottomaksuista (5 luku 4 §) on säädetty maksuvapautuksesta. Taulukkomaksuvapautuksella estetään se, että ulosottomaksuista tulee velalliselle kohtuuton rasitus. Maksuvapautuksen edellytyksenä on se, että viimeisen kahden vuoden aikana on velalliselta peritty taulukkomaksuja vähintään 18 kuukauden ajalta. Maksuvapautus pysyy voimassa, jos toistuvaistulon ulosmittaukseen tulee alle vuoden tauko. Ulosoton alkaessa uudestaan yli vuoden jälkeen, peritään taulukkomaksua seuraavilta 12 kuukaudelta, tämän jälkeen astuu taulukkomaksuvapautus uudestaan voimaan. Taulukkomaksuvapautus annetaan automaattisesti. (Linna & Leppänen 2014, 694.)

Laki ulosottomaksuista 5 § 5 momentti antaa ulosottomiehelle oikeuden päättää olla perimättä taulukkomaksua tai osaa siitä, jos velallisen suorittamat taulukkomaksut ovat huomattavat kertymään nähden, on olemassa perusteltu syy olla perimättä taulukkomaksua tai jos olisi kohtuutonta periä maksua. Tällaiseen ulosottomiehen tekemään yksittäiseen maksuhelpotuspäätökseen ei saa hakea muutosta. Kenelläkään ei ole ehdotonta oikeutta tällaiseen poikkeukselliseen ja ylimääräiseen etuun. (Linna & Leppänen 2014, 694.)

4.3 Maksukiellon saajan velvollisuudet ja maksukieltojen toimivuuden seuraaminen

Maksukiellon saaja on maksukiellon perusteella velvollinen sekä pidättämään velallisen palkasta tietyn summan että maksamaan tämän ulosottopidätyksen ulosottomiehelle. (Ulosottokaari 4 luku 58 § 1 mom.; Koulu & Lindfors, 2010, 151). Ulosottopidätystä tulee tilittää kunakin maksukautena heti ja ilman korvausta. Ulosottopidätyksestä tulonmaksaja saa vähentää ainoastaan tilillepanomaksun. (Ulosottokaari 4 luku 58 § 1 mom.). Jos tulon maksaja ei noudata maksukieltoa ja maksaa tulon velalliselle, saa ulosottomies Ulosottokaaren 4 luvun 68 §:n 1 momentin nojalla ulosmitata tulon maksajalta maksamatta jätetyn määrän (Linna 2019, 150). Vapaakuukausien edellytyksenä on toimitettu ulosmittaus (Ulosottokaari 4 luku 52 § 1 mom.) ja taulukkomaksuvapautusten myöntäminen perustuu tilitettyihin ulosottopidätyksiin (Laki ulosottomaksuista 5 § 4 mom.).

Velallisen palkasta maksukiellon perusteella toistuvaistulosta pidätetty määrä tulee tarkistaa vähintään kerran vuodessa, jos se ei ole ilmeisen tarpeetonta (Ulosottokaari 3 luku 57 § 2 mom.). Ilmeisen tarpeettomana voidaan Kolpon ja Laitilan (2009, 4) mukaan esimerkiksi pitää:

- sellaista maksukiellon saajaa, jota voi pitää luotettavana esimerkiksi eläkeyhtiö
- perinnässä oleva velkasaldo on niin pieni, että se kertyy loppuun muutamassa kuukaudessa
- maksukiellon saajan pidätyksiä ja tilityksiä on tarkastettu edellisenä vuonna eikä siinä ole havaittu virheitä.

Kolpon ja Laitilan (2009, 4) mukaan tarkastuksessa tarkastetaan:

- 1) ovatko maksukiellon saajantekemät pidätykset olleet lainmukaiset. Tarkastuksessa kiinnitetään huomioon siihen, että nettopalkka on maksettu oikein, suojauspäivien määrä on oikein, ovatko verottomien korvausten määrät ja luontaisedut uskottavia. Samalla tarkistetaan, että pidätetty määrä on myös tilitetty ulosottoviraston tilille.
- 2) onko maksukiellon olosuhteissa tapahtunut muutoksia. Tarkastetaan elatuksen varassa olevien määrää ja lisätulojen määrän oikeellisuus.

Jos maksukiellon saajan tekemissä pidätyksissä tai tilityksissä löytyy virheitä, lähetetään maksukiellon saajalle ulosottokaaren 4 luvun 68 §:n mukaisesti kuulemiskirje ja vastausajan jälkeen tehdään asiassa perusteltu päätös, joka annetaan maksukiellon saajalle todisteellisesti tiedoksi (Junkkari 2010, 28). Päätöksen mukana lähtee valitusosoitus (Ulosottoakaari 11 luku 13 §). Valituksen voi tehdä se, jonka oikeutta päätös koskee (Ulosottoakaari 11 luku 1 § 1 mom.). Valitusaika on kolme viikkoa päätöksen tiedonsaannista (Ulosottoakaari 11 luku 5 § 1 mom.). Jos maksukiellon saajalta perittäväksi määrätty summa on edelleen maksamatta valitusajan jälkeen, aloitetaan ulosottokaaren 4 luvun 68 §:n mukainen ulosotto maksukiellon saajalta (Junkkari 2010, 28).

4.3.1 Maksukieltojen tarkastus ennen ja tällä hetkellä

Itä- ja Keski-Uudenmaan Ulosottoviraston aikana perinnän tukea tekevät perintäsih-teerit tarkastivat maksukieltojen pidätyksiä ja tilityksiä kerran vuodessa. Tarkastuk-sessa käytiin läpi kaikki maksukiellot ja tehtiin tarkastus, jos ulosottopidätykset vai-kuttivat olevan epäsuhteessa palkkaan. Näiden lisäksi tarkastettiin satunnaisotannalla eri maksukiellon saajien ulosottopidätyksiä ja tilityksiä. Sääntönä oli, että jokaisen ulosottomiehen rootelista (ulosottomiehen vastuualueeseen kuluvat velalliset) tarkas-tettiin vähintään 10 maksukieltoa. Jos maksukiellon saajalla on monta eri maksukiel-toa, niistä tarkastettiin korkeintaan 4 kappaletta satunnaisotannalla. Jos tarkastuksissa huomattiin virheitä, tarkastettiin myös loput maksukiellot. (Ulosottolaitos 2021, Työn-antajien pidätysten tarkastusprosessi 2011.) Maksukieltojen ulosottopidätyksiä ja tili-tyksiä tarkastettiin myös ulosottomiesten aloitteesta. Ulosottomiehen aloite lähti usein velallisen yhteydenotosta tai siitä, että ulosottomies huomaa, ettei ulosottopidätys ole suhteessa palkkaan. Ulosottomies pyysi tarkastusta myös, jos oli epäily siitä, että ulosottopidätyksiä on tehty, mutta niitä ei ollut tilitetty ulosottoon. (Itä- ja Keski-Uu-denmaan Ulosottovirasto 2020.)

Nykyisen ulosottolaitoksen tarkastus- ja tukipalvelut eli Tatu on laatinut Tatun käsi-kirjan, joka määrittelee tarkastus- ja tukitoiminnon tehtävät (Ulosottolaitos 2021b). Tatun käsikirjan (15) mukaan maksukiellon ulosottopidätys- ja tilitystarkastuksia teh-dään vain ulosottomiehen pyynnöstä.

4.3.2 Periminen maksukiellon saajalta

Maksukiellon saajan velvollisuudesta pidättää ulosottopidätys velalliselta ja toimittaa pidätetty määrä ulosottomiehelle heti ja ilman korvausta, kunkin palkanmaksun osalta, säädetään ulosottokaaren 4 luvun 58 §:n 1 momentissa. Ulosottomiehellä on oikeus ulosmitata maksukiellon saajalta ulosottokaaren nojalla se puuttuva määrä, joka on syntynyt siitä, että maksukiellon saaja on jättänyt noudattamatta maksukieltoa. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että maksuvelvollisuus on selvä ja, että maksukiellon saaja varmasti on saanut maksukiellon tiedoksi. Maksukiellon saajaa tulee ensin kuulla, jonka jälkeen päätös maksuvelvollisuudesta tehdään kirjallisesti ja yleensä perustellusti. Päätös valitusosoituksineen tulee antaa tiedoksi maksukiellon saajalle todisteellisesti, ennen kuin maksamatta oleva summa voidaan ulosmitata maksukiellon saajalta. (Ulosottokaari 4 luku 68 § 3 mom.) Rikoslain (39/1889) 16 luvun 10 §:n 4 momentin mukaan ”joka oikeudettomasti vastoin viranomaiskieltoa hukkaa tai luovuttaa omaisuutta tai vastoin maksukieltoa maksaa saatavan tai palkan, on tuomittava omaisuutta koskevan viranomaiskiellon rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.” Maksukiellon saaja, joka vastoin maksukieltoa maksaa palkan velalliselle saattaa rikoslain mukaan syyllistyä rikolliseen tekoon (Linna 2019, 150).

Todisteellisella tiedoksiannolla voidaan jälkikäteen osoittaa, että tiedoksianto on tapahtunut. Jos 3 luvun 41 §:n mukainen tiedoksianto ei onnistu kohtuullisessa ajassa asiaan nähden, käytetään soveltuvin osin hallintolain 61 §:n mukaista sijaistiedoksiantoa. Viimeisempänä tapana voidaan lähettää tiedoksi annettavan asiakirjan jäljennös vastaanottajan postiosoitteeseen, jos tällainen on tiedossa. Alkuperäinen asiakirja säilytetään vastaanottajan saatavilla, lähettävän Ulosottolaitoksen toimipaikassa. Muuhun tiedoksiantoon ei ryhdytä. (Linna 2019, 88.) Jos asianosainen tai sivullinen on ollut läsnä toimituksessa, katsotaan, että hän on saanut toimituksesta todisteellisen tiedon. (Linna & Leppänen 2014, 443.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Empiirinen oikeustutkimus

Empiirinen tutkimus tutkii koko ihmisen kokemuspäiriä, eli sitä todellisuutta mitä voi havainnoida, kuten luontoa ja ihmisiä. Havainnon kohteena voi olla esimerkiksi ihmisen käyttäytyminen ja sosiaalinen toiminta sekä yhteiskunnan rakenteet, kuten oikeus. Empiirinen tutkimus on usein altis kritiikille, koska tutkimuksella tuotetaan uutta tietoa todellisuudesta. Inhimillistä toimintaa ei pysty samalla luotettavalla tavalla mittaamaan, kuten esimerkiksi fysiikkaa tai kemiaa. (Keinänen & Väätäinen 2016, 246-247.) Empiirisessä oikeustutkimuksessa käytetään tietojen hankkimisessa, analysoimisessa ja päätelmien teossa empiirisen tutkimuksen metodeja. Tutkimuksessa selvitetään oikeudellisia ilmiöitä, kuten toimintatapoja, arvoja ja asenteita oikeudellisten toimijoiden päätöksenteossa. Empiirinen oikeustutkimus tarkastelee oikeutta ”laatikon ulkopuolelta”, osana yhteiskuntaa. (Keinänen & Väätäinen 2016, 249.) Tässä opinnäytetyössä selvitetään, miten palkan ulosottopidätyksissä esiintyvät ongelmat vaikuttavat velallisen oikeuksiin vapaakuukausiin ja taulukkomaksuvapautuksiin, sekä pohditaan sitä, miten näitä ongelmia voisi tulevaisuudessa ottaa paremmin huomioon velallisselvityksessä. Selvityksen kohteena on myös se, miten ulosotossa tällä hetkellä näitä ongelmia huomioidaan ja miten näitä voisi tulevaisuudessa huomioida, vapaakuukausia ja taulukkomaksuvapautuksia myönnettäessä.

5.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Tutkimusote voi empiirisessä oikeustutkimuksessa olla joko kvantitatiivinen (määrällinen) tai kvalitatiivinen (laadullinen). Tutkimusote valikoituu sen mukaan, kumpi lähestymistapa sopii paremmin. (Keinänen & Väätäinen 2016, 254.) Laadullisessa tutkimuksessa käytetään sanoja ja lauseita, kun taas määrällisessä tutkimuksessa käytetään lukuja (Kananen 2017, 34). Erilaisilla laadullisilla tutkimuksilla on yhtenäistä se, että tutkimus kohdistuu todellisuuteen, eli niin sanottuun elämismailmaan (Keinänen & Väätäinen 2016, 259). Kvalitatiivisen tutkimuksen aineiston keräämisvaiheessa ei voida esittää yksityiskohtaisia kysymyksiä, koska ilmiötä ei vielä tunneta niin hyvin.

Laadullisen tutkimuksen kautta voi saada syvällisemmän näkemyksen ilmiöön. (Kananen 2017, 33.) Tässä opinnäytetyössä käsitellään ongelmaa, miten maksukiellon noudattamatta jättämisen seuraamukset voisi huomioida vapaakuukausien ja taulukkomaksuvapautusten käsittelyssä, jonka taustatekijöitä tulee ensin tuntea, ennen kuin itse ongelmaan voi paneutua. Tämän takia on oleellista avata opinnäytetyön ongelman taustoja ja siihen vaikuttavat tekijät. Päätökset myönnettävistä etuuksista tekee aina viimekädessä ulosottomies ja vapaakuukausia myönnettäessä ulosottomiehelle on lisäksi osittain jätetty omaa harkintavaltaa. Tällöin asiaa tutkittaessa ja ratkaisua haikiessa on aina otettava huomioon inhimilliset muuttujat.

5.3 Empiirisen tiedon hankinta ja analysointi

Laadullinen tutkimus tapahtuu aidossa ympäristössä, jossa aineistoa kerätään tutkittavilta vuorovaikutussuhteessa. Tutkimusaineisto koostuu muun muassa kuvista, teksteistä ja haastatteluista. Huomiota kiinnitetään tutkittavien näkemyksiin ja näkökulmiin. Käsiteltävästä ilmiöstä pyritään saamaan kokonaisvaltainen ymmärrys. (Kananen 2017, 34.) Laadullista tutkimusta tehdään yleensä haastatteluilla, kyselyillä ja tutkimalla erilaisia dokumentteja. Haastatteluilla kerätään aineistoa, kyselyillä hankitaan määrällistä aineistoa vastaajalle lähetettävän kyselylomakkeen perusteella. Kyselytutkimus on suhteellisen nopea ja taloudellinen tapa ja sen analysoimiseksi on erilaisia vakiintuneita menetelmiä. (Pitkänen 2014, 91.)

Opinnäytetyötä varten on käyty läpi Itä- ja Keski-Uudenmaan ulosottoviraston tilastoja vuosilta 2015-2019 ja tehty niistä tilastoja sekä yhteenvetoja. Vuoden 2020 tilastoja ei käsitelty, koska aineiston keräysvaiheessa tilastot eivät vielä olleet valmiit. Tässä opinnäytetyössä on käytetty kyselylomaketta selvittäessä sitä, mitkä ovat maksukiellon noudattamatta jättämisestä aiheutuneet ongelmat. Kyselyssä selvitettiin millä tavalla maksukiellon noudattamisessa havaittuja ongelmia on otettu ulosotossa huomioon nyt ja miten niitä voi huomioida tulevaisuudessa. Käyttämällä strukturoituja kysymyksiä on vastaajien helpompaa ja nopeampaa vastata kyselyyn ja tällä tavalla saadaan enemmän vastauksia eli laajempaa tutkimuspohjaa (Heikkilä 2014, 49). Kysely lähetettiin 120:lle sattumanvaraisesti valituille laajan perinnän ulosottoylitarkas-

tajille. Kysely tehtiin niin laajalle vastaajakunnalle, että yksittäisen vastaajan henkilöllisyys pysyy salassa. Kysely toteutettiin SAMK:n E-lomakkeella käyttäen pääasiallisesti strukturoituja kysymyksiä eli kysymyksiä, joissa on valmiit vastausvaihtoehdot. Avoimet kysymykset kannattaa sijoittaa lomakkeen loppuun (Heikkilä 2104, 48). Kyselyllä on yksi avoin kysymys, joka on sijoitettu kyselyn loppuun. Tähän kysymykseen vastaaminen ei ollut vapaaehtoista. Tutkimuslomakkeen tiedot tallentuvat havaintomatriisiin ja kysymyksistä tulee muuttujia. Jokaisella muuttujalla on oma sarake ja jokaisen vastaajan tiedot tallennetaan sarakkeittain havaintomatriisiin. (Kananen 2015, 287.) Tässä opinnäytetyössä esitetään tutkimustulokset taulukoilla.

Joustavuus on haastattelun paras etu. Haastattelun aikana on haastattelijalla mahdollisuus toistaa tai selventää kysymystä, oikaista väärinkäsityksiä ja keskustella haastateltavan kanssa. Haastattelutilanteessa voi myös esittää kysymykset siinä järjestyksessä mikä tuntuu luontevalta. Haastateltaville on hyvä etukäteen lähettää kysymykset, jotta heille jää aikaa pohtia niitä. (Pitkänen 2014, 93.) Haastatteluja käytettiin opinnäytetyössä selvittäessä, miten ulosotossa tulee ottaa huomioon maksukiellon noudattamattomuudesta johtuvia ongelmia, käsiteltäessä vapaakuukausihakemuksia ja taulukkomaksuvapautuksia. Asiaan liittyen haastateltiin kahta kihlakunnanvoutia. Sähköpostihaastattelu on ei reaaliaikainen aineistonkeruumenetelmä, jossa on kerrallaan yksi tai useampi teema, johon pyydetään haastateltavaa vastaamaan (Kananen 2015, 186.) Valtakunnanvoudinviraston hallintovouti otti sähköpostihaastattelussa kantaa ulosoton tietokonejärjestelmän toiminallisuuksiin ja mahdollisuuksiin.

Laadullisen aineiston kerääminen ja sen analyysi tapahtuu samanaikaisesti. Ennakolta ei voi tietää miten paljon ja minkälaista aineistoa tarvitsee. Aineiston kerääminen jatkuu, kunnes ongelmaan on saatu ratkaisu. Tämä on aineiston saturointia. (Kananen 2017, 88.) Laadullinen aineisto luetaan moneen kertaan sen hahmottamiseksi. Pohdinnan jälkeen selviää, tarvitaanko, aineiston edelleen jalostamista vai onko pohdiskelu riittävä. (Kananen 2015, 163.) Tässä opinnäytetyössä analysoidaan kvalitatiivista aineistoa lukemalla ja perehtymällä haastatteluvastauksiin, vertaamalla niitä tilastoihin sekä kyselyn tuloksiin. Materiaalia on analysoitu jokaisessa vaiheessa.

Ulosottoylitarkastajille tehtiin internetkysely siitä, miten maksukiellon noudattamisessa olevat ongelmat vaikuttavat velallisten oikeuksiin saada vapaakuukausia (liite

1). Kyselyn saatetekstissä (liite 2) kerrottiin mitä ongelmaa opinnäytetyössä käsitelään, kyselyn tavoitteesta sekä siitä, että kysely on vapaaehtoinen ja tiedot pysyvät salassa. Satunnaisotannalla valittiin 120 ulosottoylitarkastajaa ympäri Suomea, joille lähetettiin sähköpostilla saateteksti sekä linkki kyselyyn. Vastaanottajat valittiin ulosottolaitoksen ylitarkastajista koostuvalta ryhmäsähköpostilistalta, niin että, listalta vastaanottajaksi valittiin joka kolmas henkilö. Lisäksi valittiin 10 kappaletta valitsemalla satunnaisen numeron. Sähköpostilistalta jätettiin kuitenkin pois Ahvenanmaan ulosoton ulosottoylitarkastajat, koska kysely oli suomeksi. Kysely oli auki 8.2. – 17.2.2021, vastaajille lähetettiin vielä muistutus kyselystä 15.2.2021. Kyselyyn tuli yhteensä 19 vastausta.

Kyselyä analysoitiin osittain Statgraphics-ohjelman kautta ja osittain Exel-taulukkolaskennalla. Havainnoimisen helpottamiseksi tuloksista laadittiin taulukoita ja kuviota. Taustamuuttujina käytettiin ulosottoalueita, virkaikää sekä sukupuolta. Vastaajia oli kaikilta muilta ulosottoalueilta paitsi Ahvenanmaalta ja sukupuolijakauma oli melko tasainen. Vastaajista yli puolet ovat toimineet yli 15 vuotta kihlakunnanulosottomiehinä ennen 1.12.2020 ja loppuilla virkaikää oli 5 – 15 vuoden välillä. (Liite 3.)

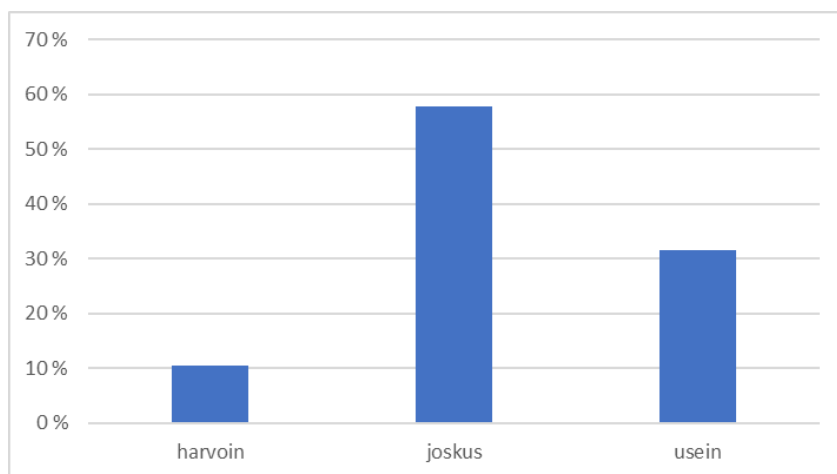
6 MAKSUKIELLON PIDÄTYKSISSÄ ESIINTYVÄT ONGELMAT JA NIIDEN VAIKUTUKSET VELALLISEN OIKEUKSIIN

Tässä kappaleessa käsittelen toimeksiantajaltani keräämäni tilastotietoa, tehtyjä haastatteluja, sekä ulosottoylitarkastajilta kyselyllä saatua tietoa.

Pohtiessa tuleeko maksukieltojen ulosottopidätyksissä esiintyviä ongelmia ottaa huomioon velalliskäsittelyssä, tulee selvittää sitä, johtuuko virhe maksukiellon saajasta vai onko velallinen itse voinut vaikuttaa ulosottopidätyksiin ja tilityksiin (Tala 2021, henkilökohtainen tiedonanto). Näitä tilanteita tulee vastaan esimerkiksi silloin, kun velallinen on kytköksessä maksukiellon saajaan. Näissä tilanteissa on joskus velallisen oikea palkka jotain muuta, kuin mitä palkaksi ilmoitetaan. Vouti voi silloin selvitysten perusteella tehdä päätöksen arvioidusta eli fiktiivisestä palkasta, jonka perusteella ulosottopidätys tulee laskea. (Ulosottokaari 4 luku 47 § 1 mom.; Linna 2019, 242.)

Korkein oikeus on päätöksessään 2012:77 ottanut kantaa siihen, että velallisella, jolle oli määrätty fiktiivinen palkka, ei ole oikeutta vapaakuukausiin.

Lähes 60 % kyselyyn vastanneista ulosotto tarkastajista ilmoitti joskus huomioineensa, kappaleen kohdassa 6.1 käsiteltäviä, maksukieltojen ulosottopidätyksissä ja tilityksissä esiintyviä ongelmia käsitellessään vapaakuukausia. Noin 30 % vastaajista olivat huomioineet näitä ongelmia usein ja loput olivat harvoin ottaneet näitä ongelmia huomioon (kuvio 4).

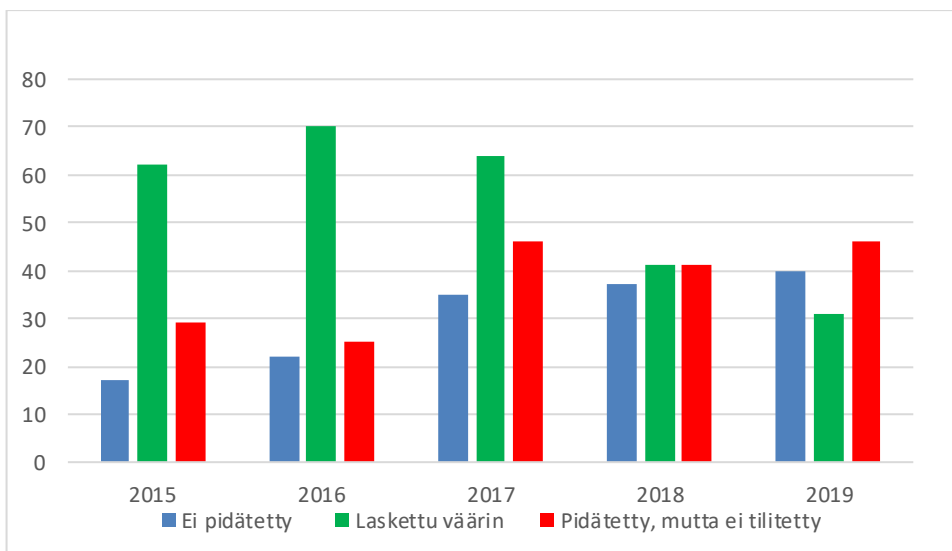


Kuvio 4. Oletko huomionnut ulosottopidätyksissä esiintyviä ongelmia vapaakuukausihakemuksien käsittelyssä?

Melkein kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että palkan ulosottopidätyksissä ja tilityksissä olevat ongelmat vaikuttavat velallisten oikeuksiin saada vapaakuukausia ja taukkomaksuvapautuksia (Liite 3).

6.1 Maksukiellon pidätyksissä esiintyvät ongelmat

Maksukieltojen seurannassa havaittuja virheitä ja ongelmia on seurattu monen vuoden aikana Itä- ja Keski-Uudenmaan Ulosottovirastossa. Seurannan tilastoista vuosilta 2015 – 2019 käy ilmi, että maksukieltojen noudattamisessa esiintyviä ongelmia voidaan rajata kolmeen kategoriaan: pidätyksiä ei suoriteta ollenkaan, pidätyksiä laskeaan väärin ja pidätyksiä pidätetään, mutta niitä ei tilitetä ajallaan tai ei tilitetä ollenkaan ulosottoon (kuvio 5).



Kuvio 5. Maksukiellossa esiintyvät virheet vuosina 2015-2019

6.1.1 Ulosottopidätyksiä ei ole pidätetty

Syitä siihen, miksi maksukiellon saaja on jättänyt maksukiellon mukaisia ulosottopidätyksiä pidättämättä ovat esimerkiksi se, että maksukiellon saaja ei ole maksukieltoa jostakin syystä saanut. Tämä voi johtua postikulusta tai siitä, että velallinen on päässyt ottamaan maksukiellon itselleen ennen, kun maksukiellon saaja on sen saanut. Ulosottopidätyksiä jää myös pidättämättä, koska maksukieltoa ei ole haluttu noudattaa tai maksukiellon saaja on itse velallinen tai kytköksissä velalliseen. (Itä- ja Keski-Uudenmaan Ulosottovirasto 2015-2019.)

Jos maksukiellon saaja on vastaanottanut maksukiellon, mutta ei noudattanut sitä on ulosotolla mahdollisuus lain perusteella periä ulosottoteitse pidättämättä ja tilittämättä olevat varat (Ulosottokaari 4 luku 68 § 1 mom.). Kaikissa tapauksissa pidättämättä ja tilittämättä olevia varoja ei kuitenkaan saada perittyä maksukiellon saajalta, jolloin hakijat jäävät ilman suorituksia (Itä- ja Keski-Uudenmaan Ulosottovirasto 2015-2019).

Tilanteet, joissa maksukiellon saaja ei maksa pidättämättä ja tilittämättä olevia varoja maksukehotuksella eikä niitä saada perittyä maksukiellon saajalta ulosottoteitse, eivät vaikuta velallisen oikeuksiin vapaakuukausiin ja taulukkomaksu vapautuksiin. Tämä

sen takia, että oikeuttavia pidätyksiä ei näissä tapauksissa ole. (Ulosottokaari 4 luku 52 § 1 mom.; Laki ulosottomaksuista 5 § 4 mom.)

Jos ulosottopidätyksiä ei pidätetä, niin ulosottoerinnässä olevan velan maksaminen viivästyy ja siitä aiheutuu velalliselle lisäkorkoa. Tämän lisäksi velalliselta joudutaan mahdollisesti ulosmittaamaan ja myymään omaisuutta velkojen kattamiseksi. (Ulosottokaari 4 luku 1 § 2 mom.)

6.1.2 Ulosottopidätyksiä on laskettu väärin

Ulosottopidätyksien laskemisessa esiintyy monenlaisia ongelmia. Vuosina 2015-2019 tehdyistä ulosottopidätystarkistuksista väärin laskettujen ulosottopidätysten osuus virheellisistä oli noin 44 % (Kuvio 5). Väärin laskettu tulopohja vaikuttaa suoraan ulosottopidätyksen määrään. Ongelmat, jotka esiintyvät tulopohjalaskelmassa liittyvät yleensä siihen, että laskelmasta on jäänyt luontaisedut huomioimatta, ammattiliittomaksuja on virheellisesti vähennetty tai kesälomarahat ovat jätetty huomioimatta tai niitä on tulopohjassa huomioitu väärin. Suojaosuuspäivien laskennassa esiintyy ongelmia varsinkin silloin, kun velallinen ei tee joka päivä töitä, mutta kyseessä on kuitenkin hänen ainoa tulonlähteensä. (Ulosottokaari 4 luku 48 § 1 mom.)

Ulosottopidätyksiä lasketaan myös väärällä kaavalla, koska säännönmukaisesti pidättävän ulosottopidätyksen laskemisen perusteita ei aina ole ymmärretty oikein eikä maksukiellon saaja ole käyttänyt ulosoton sähköisissä palveluissa olevaa maksukielto-laskuria. Muita harvemmin esiintyviä ongelmia ovat: pidätyksiä on laskettu bruttopalkasta, eläkevakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksuja ei ole huomioitu tai maksukiellon saaja on vahingossa kirjannut pidätysprosentin euroina. Lisäksi on tilanteita, joissa maksukiellon saaja ei ole noudattanut maksukieltoa, koska velallinen on pyytänyt, että pidätyksiä tulee pidättää eri tavalla. (Itä- ja Keski-Uudenmaan Ulosottovirasto 2020.)

6.1.3 Ulosottopidätyksiä on pidätetty, mutta pidätyksiä ei ole tilitetty ulosottoon

Noin 30 % vuosien 2015 – 2019 tarkastettujen maksukieltojen löydetyistä virheistä johtuivat siitä, että maksukiellon saaja ei ollut tilittänyt pidättämiään ulosottopidätyksiä ulosottoon (Kuvio 5). Osa virheistä olivat kertaluontoisia, mutta suuri osa olivat niitä, missä pidätyksiä oli järjestelmällisesti pidätetty, mutta jätetty tilittämättä. Osa maksukiellon saajista maksoivat tilittämättä jääneet pidätykset ulosottoon heti asian huomattuaan. (Itä- ja Keski-Uudenmaan Ulosottovirasto 2020.)

Toinen ulosottopidätysten tilityksissä esiintyvä ongelma on se, että maksukiellon saajista ei tilitä pidätettyjä ulosottopidätyksiä kuukausittain, vaan tilittää monen kuukauden ulosottopidätykset epäsäännöllisesti. Tilitykset näkyvät myös epäsäännöllisinä silloin, kun ulosotto perii tilittämättä tai pidättämättä ja tilittämättä olevia ulosottopidätyksiä maksukiellon saajalta. Huonoimmassa tapauksessa tilittämättä olevia pidätyksiä ei pystytä perimään maksukiellon saajalta, koska maksukiellon saajan on varaton, yrityksen toiminta on loppunut tai yritys on asetettu konkurssiin. (Itä- ja Keski-Uudenmaan Ulosottovirasto 2020.)

6.2 Vaikutukset velallisen oikeuteen saada vapaakuukausia

Maksukielloissa esiintyvät laskentavirheet aiheuttavat sen, että joko ulosottoa on pidätetty liikaa tai sitten liian vähän (Itä- ja Keski-Uudenmaan Ulosottovirasto 2020). Jos maksukiellon saaja on pidättänyt liian vähän ulosottopidätystä, voi ulosotto periä liian vähän pidätetyn osuuden maksukiellon saajalta (Ulosottokaari 4 luku 68 § 1 mom.). Väärin laskettu ulosottopidätys voi aiheuttaa ongelmia velallisen oikeuksiin saada vapaakuukausia. Oikeus viran puolesta myönnettäviin vapaakuukausiin perustuu siihen, että kyseessä on tulorajausmittaus. Tällöin laskuvirheestä johtuvat liian suuret ulosottopidätykset vaikuttavat velallisen oikeuteen saada laissa säädettyjä kahta vapaakuukautta vuodessa. (Ulosottokaari 4 luku 52 § 1 mom.)

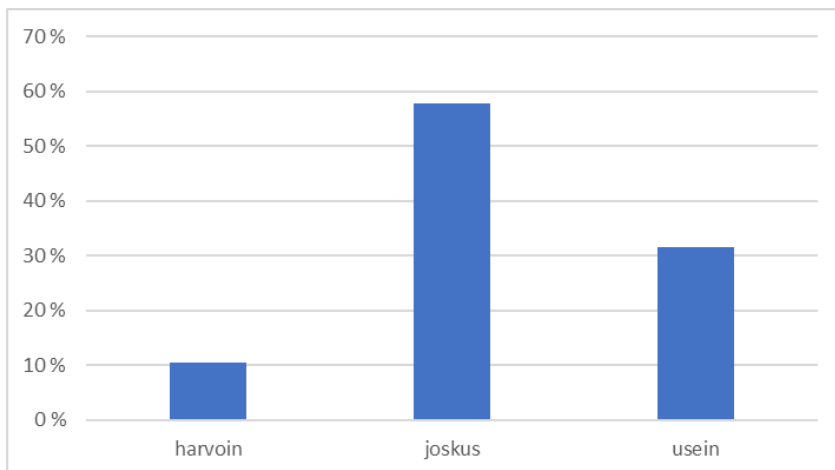
Viran puolesta myönnettävät vapaakuukausiehdotukset kerätään kerran kuussa koneellisesti. Ulosottojärjestelmä tarkastaa onko maksukielto ollut voimassa vuoden tai

lähes vuoden tai onko edellisissä vapaakuukausista kulunut vuosi tai lähes vuosi. Lisäksi tietojärjestelmä vertaa pidätysten suhdetta suojaosuuteen eli tarkistaa onko kyseessä tulorajamittaus. Näiden tarkastusten perusteella tietojärjestelmä laatii listan, viran puolesta myönnettävien vapaakuukausien ehdot täyttävistä velallisista, käsiteltäväksi ulosottomiehille. Jos ulosottoon tilitetyt pidätykset ylittävät tulorajan, velallinen ei tule vapaakuukausiehdotuslistalle ja hän jää täten ilman vapaakuukausia. (Männistö sähköposti 20.2.2021.) Jos velallinen ottaa yhteyttä ja kyselee mahdollisuutta saada vapaakuukausia, ulosottopidätysongelma yleensä huomataan, jolloin velallinen yleensä saa hänelle kuuluvat vapaakuukaudet (Tala 2021, henkilökohtainen tiedonanto).

Ulosottoon tilitetyt suoritukset näkyvät epäsäännöllisinä, jos maksukiellon saaja tilittää pidättämänsä ulosottopidätykset epäsäännöllisesti tai maksukehotuksella. Tilitykset näkyvät myös epäsäännöllisinä ulosoton periessä maksukiellon saajan tilittämättä tai pidättämättä ja tilittämättä olevia ulosottopidätyksiä ulosottoteitse. Näissä tilanteissa ei, sekä viran puolesta että muun syyn perusteella, myönnettävien vapaakuukausien ehtona oleva yhtäjaksoisuus automaattisesti täyty. (Ulosottokaari 4 luku 52 § 1 mom.)

Ulosottokaaren 4 luvun 52 §:n 1 momentissa todetaan, että oikeus vapaakuukausiin alkaa, kun palkan ulosmittaus on jatkunut yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti vuoden. Kihlakunnanvoutien Talan (henkilökohtainen tiedonanto 18.2.2021) ja Helinin (henkilökohtainen tiedonanto 1.3.2021) mukaan voidaan lakia tulkita niin, että oikeus vapaakuukausiin on olemassa, kun palkasta on pidätykset tehty, vaikka niitä ei olisi-kaan tilitetty ulosottoon. Tämän perusteella on velallisella oikeus vapaakuukausiin riippumatta siitä, saadaanko tilittämättä olevat pidätykset perittyä maksukiellon saajalta vai ei.

Kyselyyn vastanneista ulosottoylitarkastajista lähes 60 % ilmoitti joskus huomioineensa maksukieltojen ulosottopidätyksissä ja tilityksissä esiintyviä ongelmia käsitellessään vapaakuukausia. Noin 30 % vastaajista olivat huomioineet näitä ongelmia usein ja loput olivat harvoin ottaneet näitä ongelmia huomioon (kuvio 6). Vastaajista noin 68 % katsoivat, että ulosottopidätyksissä ja noin 75 %, että tilityksissä esiintyviä ongelmia tulee ottaa huomioon vapaakuukausipäätöksiä tehdessä (Liite 3).



Kuvio 6. Oletko huomionnut ulosottopidätyksissä esiintyviä ongelmia vapaakuukausihakemuksien käsittelyssä?

6.3 Vaikutukset velallisen oikeuteen saada taulukkomaksuvapautuksia

Taulukkomaksuvapautusten edellytyksenä on, että velalliselta on peritty taulukkomaksuja edeltäneen kahden vuoden aikana yhteensä vähintään 18 kuukauden ajalta. Tapauksissa missä velallisen palkasta pidätettyjä ulosottopidätyksiä ei ole tilitetty ulosottoon, ei ole velalliselta myöskään peritty taulukkomaksuja. (Laki ulosottomaksuista 5 § 4 mom.) Taulukkomaksut määräytyvät sen mukaan minkä suuruinen suoritus velalle kertyy. Eli velallisen taulukkomaksu määräytyy sen perusteella, miten iso tilitysosuus kullekin perinnässä olevalle asialle kertyy kustakin ulosottopidätyksestä. (Laki ulosottomaksuista 3 § 1 mom.)

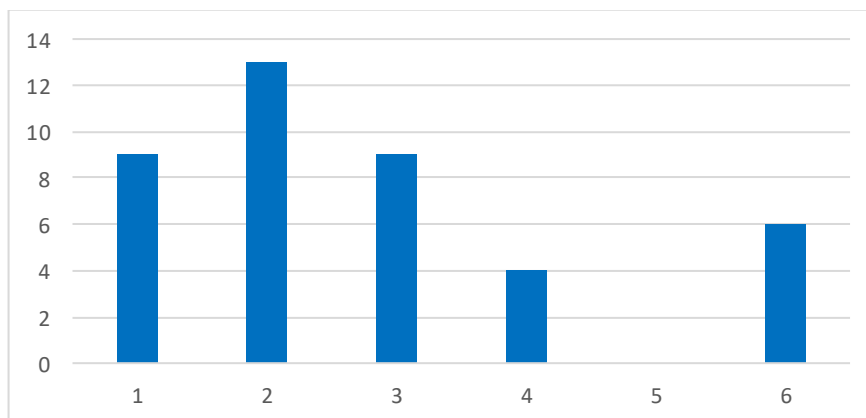
Kihlakunnanvouti Olli Talan (henkilökohtainen tiedonanto 18.2.2021) mukaan tämä ei vaikuta velallisen oikeuksiin saada taulukkomaksuvapautuksia, koska taulukkomaksuvapautus edellyttää maksettuja taulukkomaksuja. Kyselyn vastanneiden ulosottotarkastajien mielestä varsinkin velallisia pidätettyjä, mutta väärin tilitettyjä tai ei ollenkaan tilitettyjä ulosottopidätyksiä tulisi huomioida taulukkomaksuvapautuksissa (Liite 3).

Velallisen mahdollisuus vaatia vahingonkorvausta maksukiellon saajalta siltä osin, kun joutuu maksamaan enemmän taulukkomaksuja tilittämättömyyden takia, ei kuulu tämän opinnäytetyön aiheeseen.

6.4 Miten velallisen oikeudet voisi huomioida paremmin velallisselvityksessä

Kihlakunnanvouti Olli Talan (henkilökohtainen tiedonanto 18.2.2021) mukaan näitä ulosottopidätysten ja tilitysten ongelmia tulee pyrkiä huomaamaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Maksukieltojen pidätys- ja tilitys seuranta on sekä perintätuloksen, että velallisten kannalta oleellista. Haastateltujen kihlakunnanvoutien mielestä on tärkeää, että maksukieltojen satunnaistarkastuksia tehdään myös tulevaisuudessa.

Sekä kyselyyn vastanneiden ulosottoylitarkastajien, että haastateltujen kihlakunnanvoutien mielestä tietotekniikan kautta tapahtuvaa maksukieltojen noudattamisen seuranta tulisi lisätä ja kehittää. Lisäksi ulosoton tietojärjestelmässä tulisi olla mahdollisuus lisätä manuaalisesti tietoja havaituista ongelmista ja tieto siitä mihin kuukausiin suoritukset kohdistuvat (Kuvio 7).



- 1 Ulosoton tietojärjestelmä reagoisi normaalia suurempiin ja harvemmin maksettuihin pidätyksiin
- 2 Suorituksia perittäessä maksukiellon saajalta ulosoton toimesta, kuukausikertymät voisi tallentaa manuaalisesti järjestelmään niin, että ne voitaisiin huomioida päätöksiä tehdessä.
- 3 Ulosottotarkastaja tai ulosottoylitarkastaja voisi huomattaessaan väärin tilitettyjä pidätyksiä lisätä tieto tästä järjestelmään.
- 4 En usko, että tähän löytyy hyvää ratkaisua
- 5 Näihin ei tarvitse kiinnittää huomiota
- 6 Oma ehdotus

Kuvio 7. Miten ongelmia voi tulevaisuudessa huomioida paremmin?

Ulosottoylitarkastajien ehdotuksia, siitä miten maksukiellon noudattamattomuudesta johtuvia ongelmia voisi tulevaisuudessa huomioida paremmin olivat:

- maksukieltojen pidätyksiä ja tilityksiä seurattaisiin joko tarkastus- ja tukipalveluissa tai valtakunnanvoudin virastossa,
- ulosottojärjestelmä keräisi vielä laajemmin ehdotuksia selvitettävistä maksukielloista jättäen kuitenkin vapaakuukausista johtuvat tilityspuutteet pois,
- ulosottojärjestelmä vertaisi pidätyksiä verottajan tulorekisteriin ja poimisi käsittelyyn ne velalliset, joiden kohdalla esiintyy heittoja ja
- ulosottoylitarkastajan ja ulosottotarkastajan tulee kuukausittain seurata toimimattomia maksukieltoja.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tarkasteltaessa tilastojen valossa maksukiellon saajien ulosottopidätyksissä ja tilityksissä esiintyvien ongelmien määrää, huomaa, että maksukieltojen noudattamista tulee seurata tulevaisuudessakin. Tehtyjen kyselyiden ja haastatteluiden perusteella näyttäisi siltä, että ulosottoylitarkastajien ja kihlakunnanvoutien mielestä maksukieltojen ulosottopidätyksissä ja tilityksissä esiintyvät ongelmat vaikuttavat velallisten oikeuksiin saada vapaakuukausia sekä vaikuttavat heidän taulukkomaksuvapautuksiinsa.

7.1 Yhteenveto

Velalliselle myönnettävä ulosottokaaren (4 luvun 52 § 1 mom.) mukainen oikeus vapaakuukausiin perustuu siihen, että palkan ulosmittaus on jatkunut yhtäjaksoisesti vuoden tai lähes vuoden. Vastaavasti laissa ulosottomaksuista (5 § 4 mom.) säädetään siitä, että velallinen on oikeutettu taulukkomaksuvapautukseen suorittuaan taulukkomaksuja 18 kuukaudelta 24 edellisen kuukauden aikana. Silloin, kun maksukiellon saajan tekemissä ulosottopidätyksissä ja tilityksissä on ongelmia eivät nämä ehdot aina täyty ja silloin velallisen oikeus vapaakuukausiin ja taulukkomaksuvapautuksiin ei toteudu.

Maksukiellon saajan ulosottopidätys- ja tilitystarkistuksissa havaitut virheet liittyvät siihen, että pidätyksiä ei ole tehty ollenkaan, pidätyksiä on laskettu väärin tai pidätetyt ulosottopidätykset ovat jääneet tilittämättä ulosottoon. Suurimmat ongelmat liittyvät ulosottopidätyksiin, mitkä ovat jääneet tilittämättä ulosottoon. Ulosoton huomattaessa ongelmia maksukiellon mukaisissa ulosottopidätyksissä ja tilityksissä, saadaan väärin pidätetyt sekä tilittämättä olevat ulosottopidätykset useimmiten ulosoton toimesta perittyä maksukiellon saajalta. Näistä voi kuitenkin seurata tilanteita, missä velallinen ei aina saa hänelle kuuluvia vapaakuukausia ja, että hänelle maksettavaksi tulevat taukkomaksut ovat suuremmat kuin silloin, jos ulosottopidätyksiä olisi tilitetty säännöllisesti. Velallinen jää kokonaan ilman hänelle kuuluvia viran puolesta myönnettäviä vapaakuukausia niissä tapauksissa missä ongelmat jäävät huomaamatta sekä niissä tilanteissa, missä velallinen virheellisesti jää tulorajamittauksen ulkopuolelle ulosottopidätyksen laskentavirheen takia.

Ulosottoylitarkastajille tehdyn kyselyn mukaan näitä ongelmia ulosottopidätyksissä ja tilityksissä on pyritty vaihtelevasti huomioimaan vapaakuukausipäätöksiä tehdessä. Kihlakunnanvoutien ja ulosottoylitarkastajien mielestä näitä ongelmia ulosottopidätyksissä ja tilityksissä tulee ottaa paremmin huomioon vapaakuukausipäätöksiä tehdessä. Maksukieltojen seuranta tulisi heidän mielestään toteuttaa tehokkaammin tietoteknillisin keinoin.

7.2 Pohdintaa

Velallisten oikeuksien turvaamiseksi olisi oleellista pystyä tarkistamaan mahdollisimman suuri osa maksukiellon saajien palkanpidätyksistä ja tilityksistä. Kaikkia maksukiellon noudattamisessa tapahtuvia ongelmia ei tulla varmasti koskaan huomamaan, vaikka järjestelmiä kehitetään ja tarkastuksia lisätään. Velallisten olisi hyvä myös itse tarkistaa palkasta pidätettyjen suoritusten oikeellisuutta ja niiden tilittämistä ulosottoon. Tänä päivänä velallinen pystyy kirjautumaan ulosoton tietojärjestelmään pankkitunnuksilla ja sitä kautta seuraamaan tilannettaan. Toisaalta velallisen voimat eivät aina riitä asioiden seuraamiseen ja he olettavat ehkä, että asiat menevät lain mukaan, kun kyseessä on viranomaisen toimenpide. Ulosottopidätyksissä esiintyvien laskuvir-

heiden takia voi käydä niin, että sen lisäksi, että velalliselle jää kuukausittain liian vähän rahaa käyttöönsä, hän myös menettää oikeutensa viran puolesta myönnettäviin vapaakuukausiin.

Tarkastuksia tulisi pääasiallisesti toteuttaa tietotekniikkaa hyväksi käyttäen. Ulosottopidätyksissä ja tilityksissä esiintyviin ongelmiin tulisi päästä nopeasti puuttumaan. Mitä nopeammin tilittämättä jääneitä ulosottopidätyksiä päästään perimään, sitä pienemmäksi jää riski siitä, että ulosottopidätyksiä ei saada perittyä. Nopea ongelmien havaitseminen pienentää myös tilittämättömien ulosottopidätysten summaa. Tilanteissa missä pidätettyjä ulosottopidätyksiä ei saada perittyä maksukiellon saajalta, velallisen ulosottovelka ei vähene, vaikka ulosottopidätyksiä on palkasta tehty. Nopea reagointi johtaisi ehkä myös siihen, että maksukiellon saaja jatkossa tilittäisi ulosottopidätykset kerran kuussa, jolloin oikeus vapaakuukausiin ja taulukkomaksuvapautuksiin parantuisi.

Ulosottolaitos on vuoden 2021 alusta saanut käyttöoikeuden verottajan tulorekisteriin, josta ilmenee palkan, verojen, eläke- ja työttömyysvakuutusmaksujen lisäksi myös työnantajan velalliselta pidättämät ulosottopidätykset. Tämä antaa ulosottomiehille paremman mahdollisuuden tarkistaa onko ulosottopidätyksiä tehty ja onko pidätykset laskettu oikein. Verottajan tulorekisteristä on iso hyöty tarkastuksia tehdessä. Kun ennen kaikissa tapauksissa oli lähetettävä maksukiellon saajalle pyyntö toimittaa palkkalaskelmat ulosottoon tarkastusta varten, voi nyt pidätyksiä tarkistaa alustavasti tulorekisteristä. Tulorekisteristä näkyvät kolmen edellisen kuun palkkatiedot, löydettyä virheitä ulosottopidätyslaskelmissa, täytyy edelleen pyytää maksukiellon saajalta tiedot vanhemmista pidätyksistä. Ulosottopidätysten laskennan oikeellisuutta pystytään tarkistamaan vertailemalla pidätettyä ulosottopidätystä tulorekisterissä näkyviin palkkatietoihin. Kihlakunnanvouti Olli Helinin mielestä on mahdollista, että ulosoton tietokonejärjestelmä voisi vertailla tulorekisterissä näkyviä ulosottopidätyksiä ulosoton tietojärjestelmässä näkyviin tilityksiin. Näin olisi mahdollista havaita tilittämättä jääneitä ulosottopidätyksiä, jolloin velallisten oikeudet vapaakuukausiin toteutuisivat paremmin.

Tarkastuksissa huomattuja virheitä tulisi pystyä tallentamaan helposti ja selkeästi ulosoton tietojärjestelmään. Tietojen kuuluisi tallentua niin, että vapaakuukausi hakemuksia käsitellessä tiedot näkyisivät yhdellä silmäyksellä velallisen tiedoista.

Tämänhetkisen suunnitelman mukaan maksukieltojen satunnaistarkastuksia ei suoriteta. Tällainen tarkastusmuoto on kuitenkin aiemmin osoittautunut tehokkaaksi ja tärkeäksi. Virheellisiä tai puuttuvia pidätyksiä ja tilittämättä olevia ulosottopidätyksiä on ulosoton toimesta peritty maksukiellon saajilta, laskuvirheistä johtuvia liian isoja ulosottopidätyksiä on saatu korjattua ja maksukiellon saajille on annettu neuvoja ja opastusta. Tämän takia satunnaistarkastuksia tulisi tehdä tulevaisuudessakin, näillä turvataan sekä velallisen oikeuksia että hakijoiden saataville kertymiä.

Mietittäväksi jää miten usein ja millä tavalla ja kenen toimesta suoritetaan satunnaistarkastuksia maksukiellon saajien tekemiin ulosottopidätyksiin ja tilityksiin. Mielestäni entinen käytäntö missä silloinen perinnäntuki hoiti näitä tarkastuksia, oli hyvä ja katsoisin, kuten myös kyselyyn vastanneet ulosottoylitarkastajat, että tulevaisuudessakin olisi hyvä tehdä näitä tarkastuksia keskitetysti. Silloin tarkastuksia suoritettaisiin samalla tavalla ja yhtä paljon per rooteli, ja samalla tuloksista saisi myös luotettavaa tilastotietoa ongelmien laajuudesta. Jos satunnaistarkastukset jäävät kokonaan ulosottomiesten tehtäväksi, niin määrissä ja tarkastusten yhteneväisyydessä varmasti esiintyy eroavaisuuksia. Ulosoton tietojärjestelmä kerää jo nyt listan niistä maksukielloista, missä ei ole kertymiä tullut 3 kuukauteen. Tietojärjestelmä voisi kuukausittain kerätä myös ennalta määrätyn määrän maksukieltoja satunnaistarkastukseen. Tätä tarkastuslistaa voisi hyödyntää, teki sitten tarkastuksen Tatu tai ulosottomies. Näiden tarkastusten kautta turvattaisiin sitä, että velallisen palkasta tehdyt ulosottopidätykset ja niiden tilitykset olisivat oikein ja tätä kautta velallisen oikeudet vapaakuukausiin ja taulukkomaksuvapautuksiin toteutuisi.

Tilastot joihin opinnäytetyössäni olevat tiedot perustuvat, ovat eri perintäsihteereiden kokoamia, joten niissä on eroavaisuuksia maksukieltojen noudattamattomuuden ongelmien merkitsemisessä. Tämän takia tilastoiduissa luvuissa voi olla eroja siitä mihin ongelmaryhmään virheet kuuluvat. Ulosottoylitarkastajille lähetettyyn kyselyyn vastasi vain 15,8 % kyselyn saaneista, mikä on erittäin vähän. Syitä siihen miksi vastauk-

sia tuli näin vähän voi olla monia. Yksi syy on se, että ulosotossa toteutuneen organisaatiomuutoksen johdosta ulosottoylikarkastajat ovat ylityöllistettyjä ja sähköposteja tulee todella paljon. Muita syitä voi olla, että asia ei tunnu kiinnostavalta tai sitä ei ole mietitty tai, että asia on heidän mielestään itsestään selvä. Tulokset olivat kuitenkin yhteneväiset riippumatta virkaiästä, sukupuolesta tai toimialueesta.

7.3 Opinnäytetyön tavoitteiden saavuttaminen ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää miten palkan ulosottopidätyksissä esiintyvät ongelmat vaikuttavat velallisen oikeuksiin vapaakuukausiin ja taulukkomaksuvapautuksiin, sekä pohtia sitä, miten näitä ongelmia voisi tulevaisuudessa ottaa paremmin huomioon velallisselvityksessä. Opinnäytetyöllä on saatu selvitettyä mitä ongelmia maksukieltojen noudattamisessa esiintyy, miten ne vaikuttavat velallisen oikeuksiin vapaakuukausiin ja taulukkomaksuvapautuksiin. Lisäksi on löydetty joitakin ehdotuksia siihen, miten opinnäytetyössä selvitettyjä ongelmia voisi tulevaisuudessa helpommin huomata ja sitä mukaan ottaa huomioon velalliskäsittelyssä.

Kysyttäessä tietoja opinnäytetyöhön liittyen Valtakunnanvoudinkanslian hallintovouti Mari Männistöltä hän kiinnostui aiheesta ja toimitti eteenpäin ehdotuksen siitä, että analytiikan kautta voisi verrata ulosottoon pidätetyt ulosottopidätykset verottajan tulorekisteriin. Vertailemalla näitä tietoja voisi jo varhaisessa vaiheessa päästä tutkimaan tapauksia missä ulosottopidätykset ovat tilittämättä. Toivottavaa on myös, että ulosottoylikarkastajille tehty kysely sekä haastattelut ja haastattelupyynnöt kihlakunnanvoudeille ovat herättäneet keskusteluja ja pohdintoja aiheesta toimipaikoissa. Lopullista opinnäytetyötä tullaan toivottavasti hyödyntämään tulevaisuudessa mietittäessä Tatu:n tehtäviä ja suunniteltaessa ulosottojärjestelmän toimintoja. Nämä kaikki toimenpiteet edesauttavat velallisen oikeuksien toteutumista vapaakuukausissa ja taulukkomaksuvapautuksissa.

Tarkastuksista tulisi mielestäni tulevaisuudessakin tehdä tilastoa koko viraston osalta, ja olisi hyvä muutaman vuoden päästä tehdä uusi selvitys siitä, onko maksukieltojen

noudattamattomuudessa tapahtunut muutoksia. Tarkastusten tilastoihin olisi hyvä lisätä valmis kohta virheen laadusta, tämä helpottaisi yhteenvetojen tekemistä.

Opinnäytetyötä tehdessä nousi esiin pari asia, jota olisi mielenkiintoista selvittää. Toinen niistä on velallisen mahdollisuudet tehdä rikosilmoitus maksunkiellon saajan mahdollisesta kavalluksesta tilanteissa missä maksukiellon saaja ei tilitä pidättämäänsä ulosottopidätyksiä ulosottoon. Toinen mielenkiintoinen asia on, voiko velallinen tai ulosottolaitos saada maksukiellon saajan pidättämiä ja tilittämättömiä ulosottopidätyksiä palkkaturvasta. Molemmat aiheet olivat liian laajoja, että niitä olisi voinut käsitellä tässä opinnäytetyössä.

LÄHTEET

Hallintolaki 6.6.2003/434 muutoksineen.

HE 13/2005 vp, Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulosottolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Helin, O. 2021. Kihlakunnanvouti, Ulosottolaitos. Vantaa. Henkilökohtainen tiedonanto 1.3.2021.

Itä- ja Keski-Uudenmaan Ulosottovirasto 2020. Maksukielto tarkastustilastot vuosilta 2015-2019

Junkkari R, 2010. Palkan, elinkeinotulon ja saatavan ulosmittaus. Luento Ulosotto-kurssi kihlakunnanulosottomiehille 2010.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Keinänen, A & Vääänen, U. 2016. Empiirinen oikeustutkimus – mitä ja milloin? Teoksessa Miettinen, t. (toim.) Oikeustieteellinen opinnäyte – artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvosteluista. Edita Publishing Oy

Kolppo E. & Laitila, N. 2009. Ulosottolaitoksen toimistohenkilöstön lainsäädäntökoulutus.

Koulu, R. & Lindfors, H. 2010. Maksukyvyttömyyden oikeudelliset ulottuvuudet. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Laki ulosottomaksusta 13.1.1995/34 muutoksineen

Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 15.6.2007/706 muutoksineen.

Linna, T. 2019. Ulosottokaaren pääkohdat. Helsinki: Alma Talent. Viitattu 1.1.2021. <https://samk.finna.fi/Record/samk.991287816605968>

Linna, T. & Leppänen, T. 2014. Ulosotto-oikeus: I, Ulosottomenettely. Helsinki: Talentum.

Linna, T. & Leppänen, T. 2015. Ulosotto-oikeus: II, Ulosmittaus ja myynti. Helsinki: Talentum Pro.

Männistö, S. Opinnäytetyöhön liittyviä kysymyksiä. Vastaanottaja: Åsa Hagstedt. Lähetetty 20.2.2021 kello 11:43. Viitattu 20.2.2021.

Niemi, J., Lindfors, H., Koulu, R., Korkea-aho, E. & Havansi, E. 2004. Insolvenssi-oikeus. Helsinki: Sanoma Pro. Viitattu 30.12.2020. <https://samk.finna.fi/Record/samk.991042686605968>

Oikeusministeriö. 2021. Oikeusministeriön ja ulosottolaitoksen tulossopimus 2021-2024. Viitattu 6.3.2021. <https://www.ulosottolaitos.fi/fi/index/ulosottolaitos/julkaisutjaasiakirjat/suunnitelmatjaseurantatiedot.html>

Oikeusministeriön asetus suojaosuuden määrästä määräajoin maksettavan palkan ulosmittauksessa 11.12.2020/806

Rikoslaki 19.12.1889/39 muutoksineen.

Tala, O. 2021. Kihlakunnanvouti, Ulosottolaitos. Porvoo. Henkilökohtainen tiedonanto 18.2.2021.

Ulosottokaari 15.6.2007/705 muutoksineen.

Ulosottolaitoksen www-sivut 2021a. Ulosotto Suomessa, Ulosottolaitoksen tilastoja vuodelta 2020. Viitattu 6.3.2021. <https://www.ulosottolaitos.fi/fi/index/ulosottolaitos/julkaisutjaasiakirjat/tilastot.html>

Ulosottolaitoksen www-sivut 2021b. Viitattu 7.1.2020. <https://www.ulosottolaitos.fi/fi/>.

Ulosottolaitos. 2020a. Perustäytäntöönpanon koulutukset. Ulosoton organisaatio ja menettely lyhyesti.

Ulosottolaitos. 2020b. Perustäytäntöönpanon koulutukset. Toistuvaistulon ulosmittaus, tulopohja ja suojaosuus.

Ulosottolaitos 2021b. Tatun käsikirja - Tarkastus- ja tukitoiminnon perintäsihteerien tehtävät ja organisoituminen 1.12.2020

Ulosottolaitoksen intranet 2021, Työnantajien pidätysten tarkastusprosessi 2011.

Valtioneuvoston asetus ulosottomenettelystä 20.12.2007/1322.

Valtioneuvoston asetus verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 20.12.2007/1324.

Valtion virkamieslaki 19.8.1994/750 muutoksineen

Laajan perinnän ulosottoylitarkastajille

Olen Åsa Hagstedt ja opiskelen oikeustradenomiksi Satakunnan ammattikorkeakoulussa. Olen viimeisen 11 vuoden aikana toiminut Ulosotossa kihlakunnanulosottomiehenä, perintäsihteerinä perinnäntuessa ja ulosottotarkastajana. Huomioni on kiinnittynyt siihen, miten usein maksukiellon saajan pidätyksissä ja tilityksissä oli virheitä, jotka vaikuttivat velallisen vapaakuukausiin ja taulukkomaksuihin.

Opinnäytetyöaihetta miettiessä tuntui siis luonnolliselta lähteä selvittämään asiaa enemmän. Pohdin opinnäytetyössäni maksukiellon noudattamattomuuden vaikutusta velallisen oikeuksiin saada vapaakuukausia ja taulukkomaksuvapautuksia. Samalla käsitelen sitä, miten näitä asioita voisi tulevaisuudessa ottaa huomioon velalliskäsittelyssä.

Opinnäytetyötäni varten teen selvityksen siitä:

- mitä ongelmia maksukieltojen noudattamisessa ulosoton kannalta on,
- miten nämä ongelmat vaikuttavat velallisen oikeuksiin saada vapaakuukausia ja taulukkomaksuvapautuksia ja
- miten näitä ongelmatilanteita tällä hetkellä huomioidaan käsitellessä vapaakuukausia ja taulukkomaksuvapautuksia.

Vastaaminen on anonyymiä ja vapaaehtoista. Kyselyn vastaanottajat olen valinnut sattumanvaraisesti ja vastaanottajia on niin paljon, että kyselyiden perusteella ei pysty yksittäistä ulosottoylitarkastajaa tunnistamaan. Vastauksia kerätään vain tätä opinnäytetyötä varten, niitä käsitellään luottamuksellisesti ja ne hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Opinnäytetyö julkaistaan Theseus-julkaisuarkistossa keväällä 2021.

Toivon, että otat hetken aikaa ja vastaat kyselyyn. Kyselyyn vastaaminen on nopeaa ja helppoa. Mitä enemmän vastauksia saan, niin sitä paremman yleiskuvan tämänhetkisestä tilanteesta saan.

Vastausaikaa on 17.2.2021 asti.

Jos sinulle on jotain kysyttävää, lisättävää tai kommentoitavaa saa laittaa viestiä xxx.x.xxxxxxx@student.samk.fi

Kiitos osallistumisesta!

Ystävällisin terveisin

opiskelija Åsa Hagstedt

Maksukiellon noudattamattomuuden vaikutukset velallisen oikeuksiin

Laajan perinnän ulosottoylitarkastajille

Kiitos, että haluat osallistua kyselyyn.

Vastaaminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Kyselyn vastaanottajat olen valinnut sattumanvaraisesti ja vastaanottajia on niin paljon, että kyselyiden perusteella ei pysty yksittäistä ulosottoylitarkastajaa tunnistamaan. Vastauksia kerätään vain tätä opinnäytetyötä varten, niitä käsitellään luottamuksellisesti ja ne hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Vastausaikaa on 17.2.2021 asti.

Jos sinulle on jotain kysyttävää, lisättävää tai kommentoitavaa saa laittaa viestiä xxx.x.xxxxxxx@student.samk.fi

Kiitos osallistumisesta!

Ystävällisin terveisin

opiskelija Åsa Hagstedt

- 1) Millä ulosottoalueella toimit?
LATO / Etelä-Suomi
LATO / Länsi-Suomi
LATO / Sisä-Suomi
LATO / Itä-Suomi
LATO / Pohjois-Suomi

2) Miten monta vuotta olet toiminut kihlakunnanulosottomiehenä ennen 1.12.2020?

alle 5 vuotta

yli 5 mutta alle 10 vuotta

yli 10 mutta alle 15 vuotta

yli 15 vuotta

3) Oletko

Mies

Nainen

Muu

En halua kertoa

Maksukiellon pidätyksissä ja tilityksissä esiintyvät ongelmat, jotka voivat vaikuttaa velallisen oikeuksiin vapaakuukausiin ja taulukkomaksuvapautuksiin ovat:

A. Maksukieltoa ei ole noudatettu ollenkaan - ei pidätyksiä

B. Ulosottopidätyksiä on laskettu väärin - tämä voi vaikuttaa siihen onko kyseessä tulorajamittaus vai ei. Virheet voivat johtua vääränlaisesta laskentata- vasta, vääristä suojauspäivistä tai väärin lasketusta tulopohjasta

C. Ulosottopidätyksiä on tehty, mutta pidätyksiä ei ole tilitetty ulosottoon, eikä niitä ole saatu ulosottoteitse perittyä.

D. Maksukiellon saaja ei tilitä pidätyksiä ulosottoon kuukausittain. Monien kui- den tilitykset maksetaan yhdellä kertaa.

E. Pidätyksiä saadaan perittyä maksukiellon saajalta vasta ulosottoylitarkasta- jan tekemän päätöksen jälkeen joko kertasuorituksena tai erissä.

4) Oletko vapaakuukausia käsitellessäsi huomionnut jonkun tai monta edellä mainituista?

Usein

Joskus

Harvoin

5) Pitäisikö mielestäsi mikä/mitkä näistä tilanteista huomioda vapaakuukau- sipäätöksiä tehdessä?

A

B

C

D

E

6) Pitäisikö mielestäsi mikä/mitkä näistä tilanteista huomioida taulukkomaksu-
vapautuksia tehdessä?

A B C D E

7) Minkälaisissa tilanteissa katsot, että maksukieltojen noudattamattomuus ai-
heuttaa ongelmia velallisen oikeuksiin?

En osaa sanoa Vapaakuukausissa Taulukkomaksuissa Eivät aiheuta
ongelmia

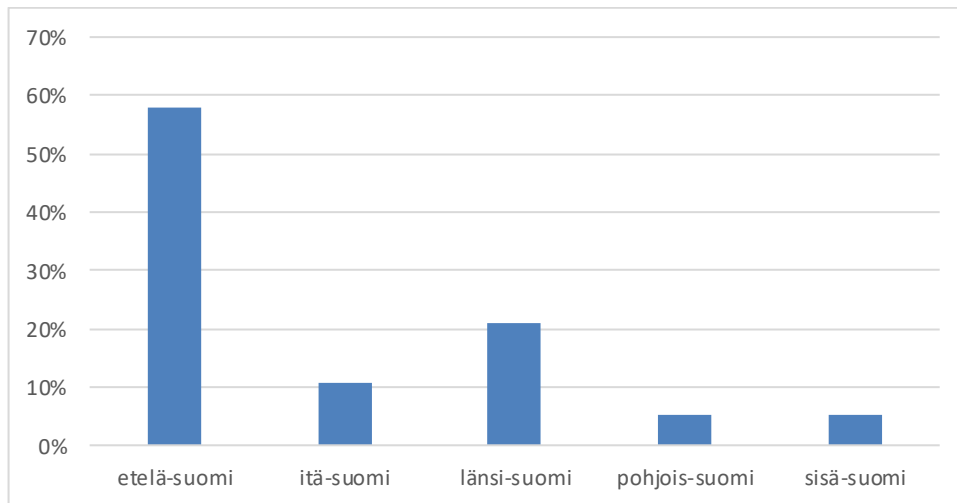
8) Millä tavalla maksukiellon noudattamatta jättämisestä aiheutuneisiin ongel-
miin voisi ulosotossa reagoida helpommin?

- Ulosoton tietojärjestelmä reagoisi normaalia suurempiin ja harvoin mak-
settuihin pidätyksiin
- Suorituksia perittäessä maksukiellon saajalta ulosoton toimesta, kuukausi-
kertymät voisi tallentaa manuaalisesti järjestelmään niin, että niitä voisi
huomioida päätöksiä tehdessä.
- Ulosottotarkastaja tai ulosottoylitarkastaja voisi huomautessaan väärin tili-
tettyjä pidätyksiä lisätä tieto tästä järjestelmään.
- En usko, että tähän löytyy hyvää ratkaisua
- Näihin ei tarvitse kiinnittää huomiota
- Oma ehdotus:

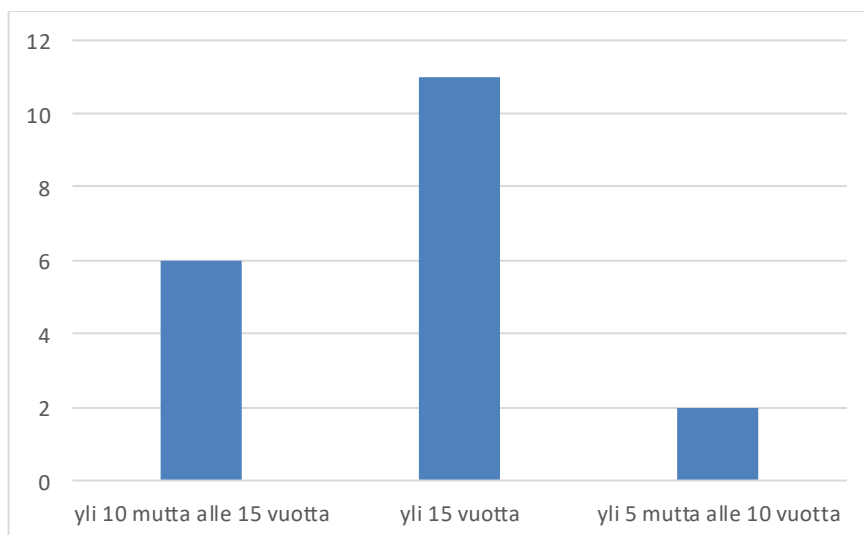
Kiitos vastauksistasi!

Åsa

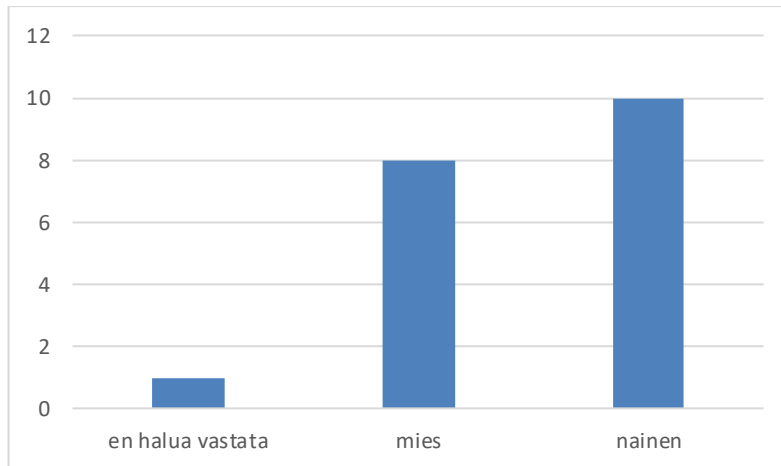
Ylitarkastajille tehdyn kyselyn tulokset



Kysymys 1. Millä ulosottoalueella toimit?

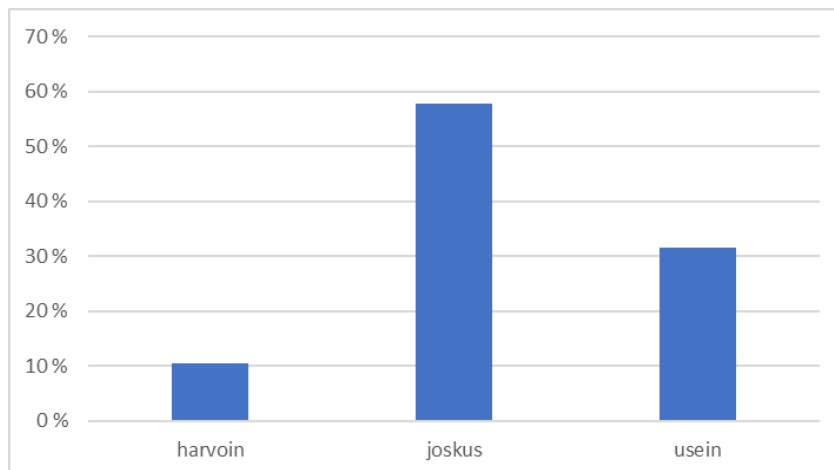


Kysymys 2. Miten monta vuotta olet toiminut kihlakunnanulosottomiehenä ennen 1.12.2020?



Kysymys 3. Sukupuoli

- A. Maksukieltoa ei ole noudatettu ollenkaan - ei pidätyksiä
- B. Ulosottopidätyksiä on laskettu väärin - tämä voi vaikuttaa siihen onko kyseessä tuloarajamittaus vai ei. Virheet voivat johtua vääränlaisesta laskentatavasta, vääristä suojaosuuspäivistä tai väärin lasketusta tulopohjasta
- C. Ulosottopidätyksiä on tehty, mutta pidätyksiä ei ole tilitetty ulosottoon, eikä niitä ole saatu ulosottoteitse perittyä.
- D. Maksukiellon saaja ei tilitä pidätyksiä ulosottoon kuukausittain. Monien kuitien tilitykset maksetaan yhdellä kertaa.
- E. Pidätyksiä saadaan perittyä maksukiellon saajalta vasta ulosottoylitarkastajan tekemän päätöksen jälkeen joko kertasuorituksena tai erissä.



Kysymys 4. Oletko vapaakuukausia käsitellessäsi huomionnut jonkun tai monta edellä mainituista?

Kysymys 5. Pitäisikö mielestäsi joku/jotkut näistä tilanteista huomioida vapaakuukausipäätöksiä tehdessä?

Vastausvaihtoehto	Vastauksia	%
A	9	47,37 %
B	13	68,42 %
C	14	73,68 %
D	16	84,21 %
E	13	68,42 %

Kysymys 6. Pitäisikö mielestäsi joku/jotkut näistä tilanteista huomioida taulukkomaksuvapautuspäätöksiä tehdessä?

Vastausvaihtoehto	Vastaa- jaa	%
A	9	47,37 %
B	8	42,11 %
C	13	68,42 %
D	16	84,21 %
E	13	68,42 %

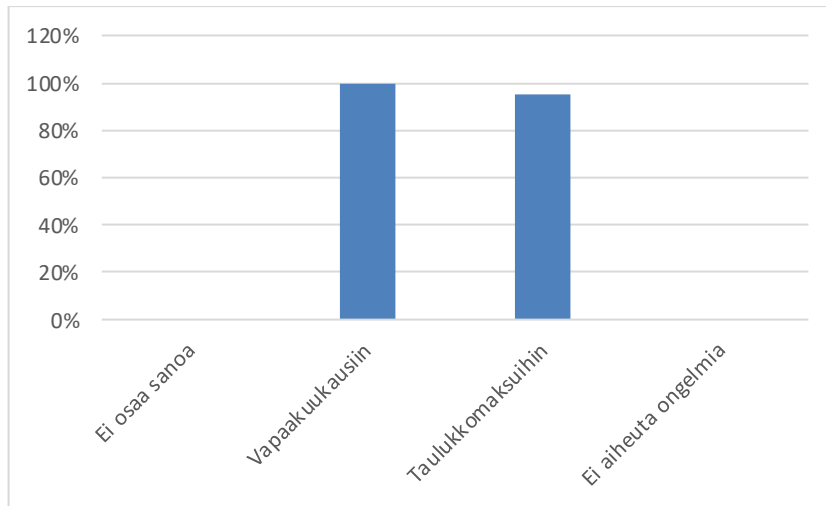
A. Maksukieltoa ei ole noudatettu ollenkaan - ei pidätyksiä

B. Ulosottopidätyksiä on laskettu väärin - tämä voi vaikuttaa siihen onko kyseessä tulorajamittaus vai ei. Virheet voivat johtua vääränlaisesta laskentatavasta, vääristä suojaosuuspäivistä tai väärin lasketusta tulopohjasta

C. Ulosottopidätyksiä on tehty, mutta pidätyksiä ei ole tilitetty ulosottoon, eikä niitä ole saatu ulosottoteitse perittyä.

D. Maksukiellon saaja ei tilitä pidätyksiä ulosottoon kuukausittain. Monien kuitien tilitykset maksetaan yhdellä kertaa.

E. Pidätyksiä saadaan perittyä maksukiellon saajalta vasta ulosottoylitarkastajan tekemän päätöksen jälkeen joko kertasuorituksena tai erissä.



Kysymys 7. Minkälaisissa tilanteissa katsot, että maksukieltojen noudattamattomuus aiheuttaa ongelmia velallisen oikeuksiin?

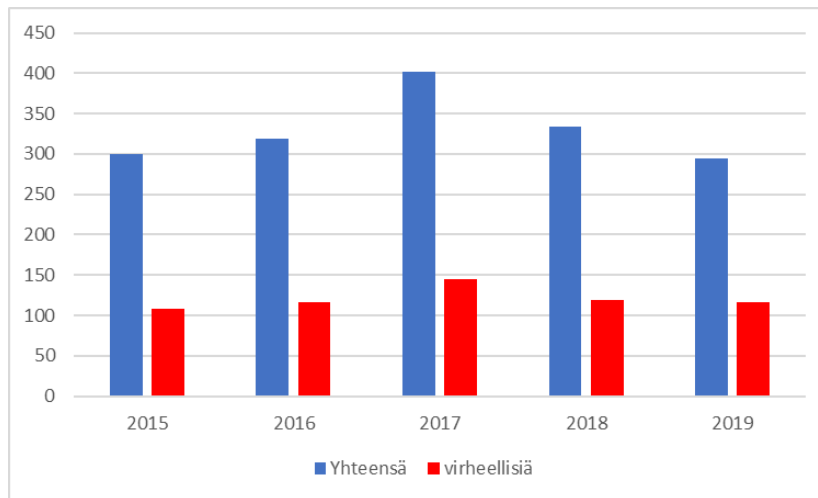
Kysymys 8. Millä tavalla maksukiellon noudattamatta jättämisestä aiheutuneisiin ongelmiin voisi ulosotossa reagoida helpommin?

Vaihtoehdot	Vastauksia
1. Ulosoton tietojärjestelmä reagoisi normaalia suurempiin ja harvemmin maksettuihin pidätyksiin	9
2. Suorituksia perittäessä maksukiellon saajalta ulosoton toimesta, kuukausikertymät voisi tallentaa manuaalisesti järjestelmään niin, että ne voitaisiin huomioida päätöksiä tehdessä.	13
3. Ulosottotarkastaja tai ulosottoylitarkastaja voisi huomauttaessaan väärin tilitettyjä pidätyksiä lisätä tietoa tästä järjestelmään.	9
4. En usko, että tähän löytyy hyvää ratkaisua	4
5. Näihin ei tarvitse kiinnittää huomiota	0
6. Oma ehdotus	6

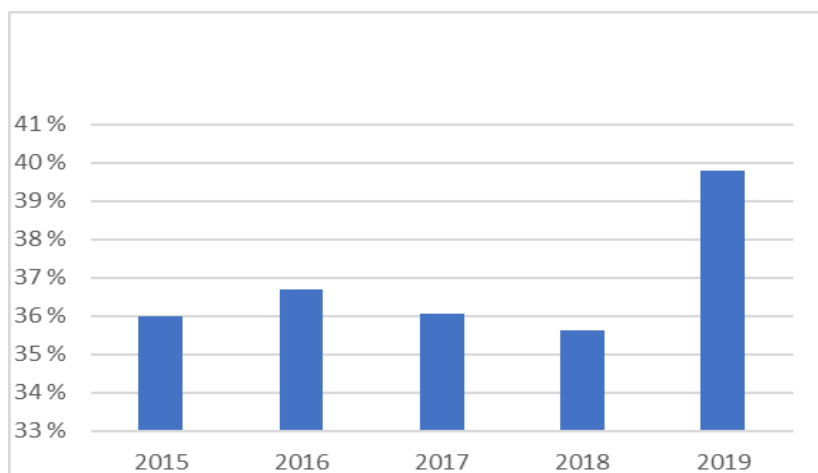
Oma ehdotus

Ehdotus	Vastauksia
Maksukieltoja on seurattava jatkuvasti (pidätys/pidätyksen oikeellisuus).	1
Tatu selvittäisi tilitietojen ym. Muiden perusteella, kertymäpäivät muutettaisiin	2
Työpino, johon selvityspyyntöehdotukset, vapaakuukaudet rajattu pois	1
Vv:ssä pitäisi olla oma tarkastaja tai tarkastajia, jotka keskittyvät näihin	1
Ylitarkastajan pitää käydä kuukausittain läpi toimimattomat maksukiellot	1

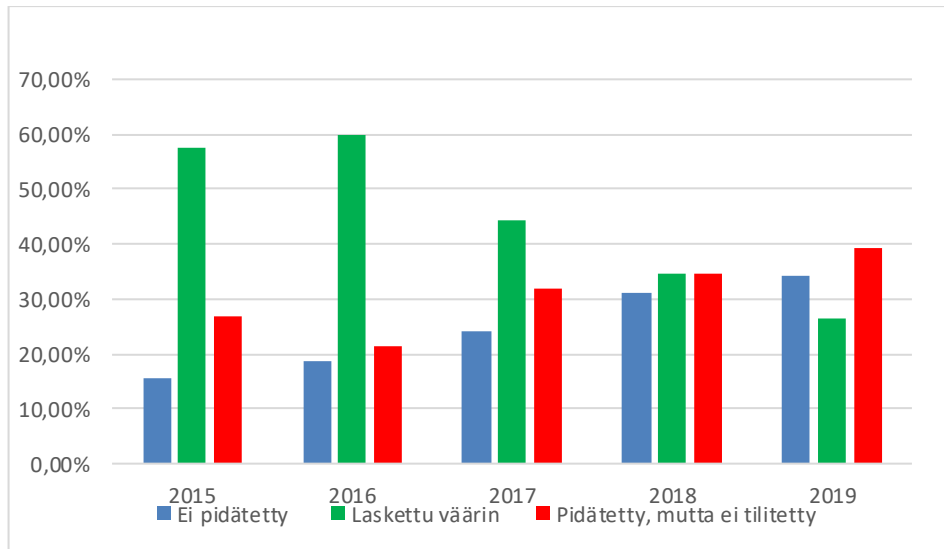
Itä- ja Keski-Uudenmaan Ulosottoviraston maksukielto tarkastustilastojen perusteella tehdyt tilastot



Maksukielto tarkastukset vuosina 2015-2019.



Virheellisten osuus tarkastetuista vuosina 2015 – 2019.



Havaittujen virheiden laatu vuosina 2015 – 2019.